

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА УГОРСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ШІТЄВ ВІОЛЕТТА

**Виховування ціннісного ставлення у закладах середньої освіти на
основі драми Мігая Верешмарті «Чонгор і Тюнде».**

014.02 Середня освіта. Мова і література (угорська)

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Науковий керівник:

Лизанець Петро Миколайович

проф.

Рецензент: СТ. викладач

Чука Емика

Ужгород – 2023

Реєстрація _____
(номер)

« ____ » _____ 2023 р. _____
(підпис пров.фахівця)

Варга Н.І.
(прізвище, ініціали)

Дипломна робота допущена до захисту

Завідувач кафедри

(підпис) Зикань Х.І.
(прізвище, ініціали)

К.філол.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

« ____ » _____ 2023 р.

Рецензент _____
(підпис)

(прізвище, ініціали)

(науковий ступінь, вчене звання)

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYÜGYI MINISZTERIUMA
ÁLLAMI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY
„UNGVÁRI NEMZETI EGYETEM”
UKRÁN–MAGYAR OKTATÁSI-TUDOMÁNYOS INTÉZET
MAGYAR FILOLÓGIAI TANSZÉK

SÜTŐ VIOLETTA

**Értéktudatra való nevelés a középiskolában Vörösmarty Mihály Csongor és
Tünde című mesedramája alapján.**

Magyar nyelv és irodalom

Diplomamunka a baccalaureusi fokozat megszerzésére

6.014.02 Középfokú oktatás szakirányban,

magyar nyelv és irodalom

Tudományos témavezető:

Lizanec Péter

professzor

Recenzens:

Csuka Emőke főelőadó

Tartalom

BEVEZETÉS	5
1.A KUTATÁSSAL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM BEMUTATÁSA	7
2.AZ ÉRTÉKELVŰ OKTATÁS SAJÁTOSSÁGAI.	13
2.1. Az érték és értékrend fogalma.....	15
2.2. Értéktudatra való nevelés eszközei a középiskolában.	20
3. ÉRTÉKTUDATRA VALÓ NEVELÉS VÖRÖSMARTY MIHÁLY CSONGOR ÉS TÜNDE CÍMŰ MESEDRÁMA ALAPJÁN.	24
3.1.Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című mesedráma megírásának körülményei.	31
3.2. A mű szereplői és értékrendjük.....	35
3.2.1. A főszereplők értéktudata.....	46
3.3.3. A Csongor és Tünde című mesedráma közvetítéseinek lehetőségei az iskolások értéktudatának nevelésében.	56
3.4. ÓRATERVEZET	67
BEFEJEZÉS.....	77
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE.....	79
PE3IOME.....	81
RESUME.....	83
MELLÉKLET.....	85

*S ez minden, amiért az ember él?
Setét, üres, határtalan kebel,
Oh, a te magányod rémítő lehet!
S így útzóim útra nem vezetnek.
Egyik mint bálványt, hitvány port ölel,
A másik rommá tenné a világot,
Csak hogy fölötte ő lehessen úr.(18. o.)*

BEVEZETÉS

Baccalaureusi munkám **témája** Értéktudatra való nevelés a középiskolában Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című mesedramája alapján.

Munkám **célja**, hogy a 8. osztályos tanulókat a vizsgált mű elemzésén keresztül a helyes értéktudat felismerésére neveljem. Tudatosítsam bennük, hogy a szépirodalmi szöveg mennyi fontos, szükséges minta követésére alkalmas információt, élethelyzetet tartalmaz.

Vörösmarty Mihály műveiről az irodalomóráknak köszönhetően a legtöbbször a Szózat és A merengőhöz című költemények jutnak eszükbe, de a költőnek ennél jóval több kiemelkedő művét ismerjük, és sokunk elképzelni sem tudja milyen fontos üzenetet hordoznak a 21. század embere számára is.

A kutatás **aktualitása** az, hogy a mai értékvesztett valóságunkban, amikor az ember rengeteg kihívással, kísértéssel találkozik, nagyon nehéz, sokszor szinte lehetetlen megtalálni a helyes utat. Különösen fontos ennek a problémának a felismerése gyermekkorban. Ezért is fontos, minden szépirodalmi alkotás közvetítésekor tudatosítani az iskolásokban, személyes élménnyé tenni a szöveget.

Az említett értéktudat közvetítése az iskolában kulcsfontosságú, hiszen anélkül egy ilyen, vagy ehhez hasonló művet a tanulók számára nem lehet átadni, csupán puszta kötelező olvasmány lesz, aminek a tanuló mindössze a tartalmát tudja visszamondani, de nem válik befogadóvá.

A Csongor és Tünde c. mesedráma különösen alkalmas műfaja, története kapcsán is arra, hogy a fiatalokat elgondolkodtassa a mai kor siker, pénz, csillogás értékrendjének felülbírálata kapcsán. A történet szereplői hosszú, küzdelmes útjuk során szembesítik olvasójukat az élet nehézségeivel, kihívásaival, a küzdelem fontosságával az igazi, értékálló, a boldogság zálogát biztosító tettekkel, érzelmekkel, cselekedetekkel.

Kivétel nélkül minden olvasó, aki megfontoltan olvassa a művet, azonosulni tud egy-egy szereplővel. A szülő már kicsi korban megtanítja gyermekét arra, hogy különbséget tegyen jó és rossz között, mindezt a szépirodalom eszköznyelvének segítségével.

Az **anyaggyűjtés módszere** leíró és kérdőíves. Gondolataimat és állásaimat Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című művének idézetei, valamint a középiskolás tanulók körében elvégzett kérdőíves gyűjtés alapján fogalmaztam meg.

Az **anyag feldolgozásának** módszere közvetett és közvetlen.

A **kutatás forrása** Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című mesedramája.

1. A KUTATÁSSAL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM BEMUTATÁSA.

Kutatásunk témája összetett. Egyrészt Vörösmarty Csongor és Tünde c. mesedramájának részletes kibontakoztatásáról, másrészt a műnek az iskolás gyerek értéktudatára gyakorolt hatásáról kívánunk szót ejteni. Az utóbbi összetett és nehéz téma, hisz mint tudjuk, ahány ember, annyi féle, és ugyanígy vélekedhetünk a nevelésről is. Mégis azonosan kell értelmeztetnünk mindezt.

A vizsgálat során két szakirodalommal foglalkoztam: a Csongor és Tünde c. mesedráma közvetítésével, illetve az értéktudat és értékrend pontos megállapításával foglalkozó szakirodalmakkal.

Nagy segítséget nyújtott munkámban, a mű elemzésében és magának a költő személyének a megismerésében **Gyulai Pál**, **Taxner-Tóth Ernő**, **Loósz István** és **Szerb Antal** munkái.

Gyulai Pál írt egy *Vörösmarty életrajza* című tanulmányt 1879-ben. Ez a mű Gyulai Pál legfontosabb életrajzi munkája, amely a magyar irodalom egyik legjelentősebb alakjának, Vörösmarty Mihály életét és munkásságát mutatja be. Gyulai Pál részletesen elemzi Vörösmarty műveit, és bemutatja azokat a történelmi és társadalmi környezetet, amelyben azok születtek.

A mű azóta is fontos forrása a Vörösmarty életéről és irodalmi munkásságáról szóló ismereteknek, és a magyar irodalomtörténet egyik alapművének számít.

Taxner-Tóth Ernő *Rend, kételyek, nyugtalanság* című tanulmányában foglalkozik Vörösmarty Csongor és Tünde című művével. A könyvben a Csongor és Tünde hőseinek döntéseit és életfilozófiáját elemzi, és meggyőzően mutat rá arra, hogy a regény hősei a valóságos életet választják az álmodozás helyett. A könyvben a szerző a mű sokrétű ellentmondásainak értelmezése során arra is kitér, hogy a regény valóságérzékét és realitásérzékét hogyan lehet megérteni és értelmezni. A könyv érdekes szempontokat és értelmezéseket kínál a regényről, és segít abban, hogy jobban megértsük a Csongor és Tünde mondanivalóját és jelentőségét.

Loósz István *Csongor és Tünde* című írásában az Etelkával való szerelemről olvashatunk, amiben tanulmányozza a szerelme és a Csongor és Tünde című mű viszonyát. Arra utal, hogy Vörösmarty a Csongor és Tünde történetének megalkotásakor inspirációként használta Etelka személyét és szerelmüket. Már Loósz István szerint a költő nem a valóságban történt eseményeket

írta le művében, hanem azokat az eseményeket, amelyeket Etelka ideális lelke álmodott meg. Az Etelka és Vörösmarty közötti kapcsolat azonban nem egyértelműen tisztázott, és több kutató is különböző véleményen van arról, hogy mennyire volt jelentős a szerepe a Csongor és Tünde megírásában.

Szerb Antal *A varázsló eltöri a pálcáját* című munkájában a következőket fogalmazta meg: Vörösmarty a Csongor és Tündével új életre keltette a mese-erdőt, melynek utolsó látogatója Shakespeare volt. Tündérek, ördögfiak, boszorkányok és kozmikus istenségek mozognak Vörösmarty színpadán. A tündérvilág otthonosan táncol a költő mágikus nyelvszőnyegén [50, 152. o.]. Gyakran olvashatunk arról, hogy műveire nagy hatást gyakorolt Shakespeare munkássága, amire mégis Szerb Antal világosított meg, és abban segített írása, hogy tüzetesebben tanulmányozzam a kettejük közötti kapcsolatot. Rájöttem, hogy abban is Shakespeare nyomdokain halad a szerző, hogy a felvetett problémákat különböző szinteken világítja meg. Csongor és Tünde képviseli a filozofikus, emelkedett szintet, Balga és Ilma alakja ugyanazon problémák köznapi vonatkozásainak megfogalmazását teszi lehetővé, míg az ördögfiak, Kurrah, Berreh és Duzzog egy archaikus világot-szintet képviselnek, mely a másik kettővel párhuzamosan létezik. Vörösmarty ezeknek a rétegeknek külön-külön nyelvezetet felelt meg, s még a verselést is ehhez igazítja.

Szerb Antal *A varázsló eltöri pálcáját* című tanulmányában még ezt írja: Nem tartozik azok közé, akik, mint Petőfi vagy Ady, szabadon és őszintén feltárják verseikben életüket és érzéseiket; Vörösmarty mérhetetlenül zárkózott, amikor magáról beszél, akkor sem beszél magáról, de néha amikor másról beszél, lopva és óvatosan belérejt versébe valami mélyről felszakadó vallomást. Ezeknek a nem-közvetlen, titkos vallomásoknak az alapján tudjuk, milyen megszaggatott, lázas és gyötrődő lélek lehetett. Nem sima, kiegyensúlyozott klasszikus. Ő a magyar irodalom legromantikusabb költője. [51, 254 o.] Talán ezért is lett akkora sikere a műnek. Szívét lelkét beletéve írt a költő ezzel elindítva az emberek értékeiről árulkodó lavinát, illetve a lehetőséget a szereplőkkel való azonosuláshoz.

Szerb Antal az alábbi írásában a mű szimbolikus jelentésére fókuszál.

Hangsúlyozza, hogy a mű nemcsak egy szép történet, hanem egy olyan mesejáték, amelynek üzenete és szimbolikus jelentése van. Az égi szféra szereplői a szabadság és az élet igazi értékei. A

mű üzenete, hogy az igazi boldogság és szabadság csak akkor érhető el, ha az emberek rájönnek hogy azt nem a kézzelfogható „értékekkel” érik el, hanem visszatérnek a természetes értékekhez.

Szerb Antal azt is kiemeli, hogy a műben a szerelem és a szerelem iránti vágyakozás fontos szerepet játszik. A műben Csongor és Tünde története az emberi kapcsolatok fontosságát hangsúlyozza, és rámutat arra, hogy az igazi szeretet csak akkor lehet valódi és tartós, ha az ember szabadon, szíve szerint választ, küzd érte.

Összességében Szerb Antal *A varázsló eltöri a pálcáját* című írása alátámasztja, hogy a Csongor és Tünde mesejáték egy nagyon fontos alkotás a magyar irodalomban, amelynek szimbolikus jelentése és üzenete ma is aktuális és fontos.

Mára már az oktatásban is nagy figyelmet fordítanak erre és emberek sokasága gondolkodik pozitívan az értékkelvű oktatásról, és tartja fontosnak az értéktudatra való nevelést.

Az értékrend az ember olyan tulajdonságainak és eszméinek az összessége, amely meghatározza a világhoz való viszonyát, ami megmutatkozhat az egyén viselkedési normáiban, tevékenységeiben, az általa követett erkölcsi szabályokban, munkamódszerében, életvezetési stratégiáiban.

Ezeket összességében az élet során ért hatások alapján formálódnak ki. Már csecsemőkortól kezdve, egészen felnőtt korig. Minden és mindenki, ami körbe veszi hatást gyakorol rá.

Világosan mindezt **Bábosik Iván** fogalmazza meg *A nevelés értékközvetítés és értékteremtés* című munkájában, melynek keretében a pedagógiai tevékenységek során konkrét érték születik, azaz egyén konstruktív életvezetése. ... Mindenekelőtt abból indulunk ki, hogy felfogásunk szerint az érték általában olyan produktum, ami kettős funkciót tölt be. Részben hozzájárul a szűkebb és tágabb emberi közösségek fejlődéséhez, vagyis rendelkezik egy határozott közösség-fejlesztő funkcióval. Másrészt elősegíti az egyén fejlődését, azaz individuális fejlesztő funkciót is betölt. [5 , 86-88. o.]. Amennyiben az értéket ezek szerint értelmezzük, akkor tehát világossá válik az a tény, hogy az emberi társadalom életében nem csupán a nevelés az egyetlen értékteremtő tevékenységforma, hanem az ilyen tevékenységek sokasága is.

Bábosik Iván szerint tehát a nevelés nem csupán tudásátadás, hanem az értékek közvetítése is. A nevelési folyamat során az oktatók nem csak az adott tantárgyak anyagát adhatják át a tanulóknak,

hanem segíthetnek az értékek, mint például az erkölcs, a tisztelet, az empátia, a tolerancia vagy az együttműködés megértésében és elsajátításában is.

Az értékek közvetítése azonban nem csak a tanárok feladata, hanem az egész iskolai közösségé. A tanulóknak és a szülőknek is részt kell venniük az érték közvetítésben, például a pozitív viselkedésükkel, a tiszteletteljes kommunikációjukkal és a közös célokra való összpontosításukkal.

Számos az interneten található szakirodalmat is felhasználtam kutatásomhoz. Az értékrend kérdésével, **Katócz Erzsébet** *Az értékrend, mint a tanulók viselkedését befolyásoló tényező* című munkájában foglalkozik. Elmondja, hogy a tanulók értékrendje hatással van a döntéseikre, magatartásukra, cselekedeteikre és kapcsolataikra is. Az értékek befolyásolják, hogy milyen célokat tűznek ki maguk elé, hogyan érik el ezeket a célokat, és hogyan értékelik a saját és mások cselekedeteit. Itt hasonlóságok merültek fel az eddigi szakirodalmak között, hiszen mint, ahogy Méreitől hallhatjuk, ő is úgy látja, hogy a gyermek személyiségbeli változásaiért a közösség, és az őt körülvevő közeg is felelős. Ugyanakkor elismeri, hogy minden ember egyedinek születik, egyedi tulajdonságokkal rendelkezik, amik már nagyon fiatal korban észrevehetőek, de ez nem vonja kétségbe annak az állításnak az igazság tartalmát, miszerint az összes történés, hatással van a fiatal fejlődésére, és személyiségének alakulására is egyaránt.

A pedagógus személyes példaadása rendkívül meghatározó. Az értékekre nevelésben azok a pedagógusok lehetnek hatékonyak, akik hitelesek, akik képesek azonosulni azokkal az értékekkel, amelyeknek a közvetítésére vállalkoztak, illetve a pedagógus látásmódja is nagyon fontos ebben a munkában. Hiszen ha a pedagógus azt vallja, hogy a gyermek, személyiségén nem lehet változtatni, az teljes valójában vele született, és örök érvényű, akkor elveszik a hite abban, hogy a gyermeket tudja formálni vagy tanítani és a helyes irány felé vezetni. Ez nagyon káros lehet, ha a tanítási folyamatot nézzük. Az elfogadás és a lemondás által, sok olyan lehetőség szalasztódik el, ami segítségével változásokat lehetne véghezvinni. Ezért is fontos, hogy egy ilyen fiatalokkal dolgozó felnőtt tisztába legyen a gyermek személyiségével, változásaival illetve fejlődésével. Természetesen semmit sem szabad erőltetni, és tudnunk kell, hogy nem mindig lehet mindent változtatni, de nem szabad abban sem bele nyugodni, hogy az adott gyermeknek ilyen a személyisége és nem lehet vele mit kezdeni. Mindig lehet formálni, lassú és göröngyös az út, de megéri mindezt folytatni.

Kutatók sokasága foglalkozik még az értéktudatra való nevelés témájával. Megemlíthetjük:

Kohlberg, Lawrence: amerikai pszichológus, aki az erkölcsi fejlődés elméletével foglalkozott. Elmélete szerint az erkölcsi fejlődés bizonyos szakaszokon keresztül halad, és a nevelési folyamatnak kulcsfontosságú szerepe van ebben a folyamatban.

Lickona, Thomas: amerikai neveléstudós, aki az érték közvetítés és az erkölcsi nevelés területén kutat. Számos könyvet és cikket írt az erkölcsi és érték alapú nevelésről.

Nucci, Larry: amerikai pszichológus, aki az erkölcsi és érték alapú nevelésről ír. Kutatásai középpontjában az áll, hogy hogyan lehet a gyermekeket arra nevelni, hogy felismerjék és megértsék az erkölcsi értékeket.

Halstead, J. Mark: brit neveléstudós, aki az érték alapú nevelés és az etika területén kutat. Számos könyvet és cikket írt az érték alapú nevelésről, valamint a nevelési folyamat erkölcsi vonatkozásairól.

Bereday, George: magyar származású amerikai neveléstudós, aki a nevelés és az értékteremtés kapcsolatát vizsgálta. Kutatásai szerint a nevelésnek kulcsszerepe van az értékteremtés folyamatában, és hogy az értékeknek meghatározó szerepe van az egyén és a társadalom fejlődésében.

Volt szerencsém a leírtakat gyakorlatban is tapasztalni a Szernyei Gimnáziumban a 8. osztályban 14 éves gyerekekkel. Bár sajnos egyre kevesebb tanuló tanul itt (és a környező iskolákban egyaránt) az elmúlt évek problémái miatt, pozitív élményekkel gazdagodtam. **Bajomi Iván** és **Pázmány Péter** mindezekről tanulmányaikban részletesen beszélnek: Az iskolai értéktudat kialakításának alapvetése, hogy maga a pedagógus is rendelkezzen jól megalapozott személyiséggel, biztos értéktudattal. Ez a belső tartás teszi ugyanis alkalmassá más értékrendszerek megértésére, tiszteletben tartására, elfogadására. A nevelő személyiségének legfontosabb eleme a kiegyensúlyozottság, belső harmónia, az az emberi tartás lehet, amely nélkül nem volna képes hiteles példamutatással nevelni tanítványait.” [54, Iskolakultúra 2007.] Pázmány Péter mondja: példatokkal sokkal inkább taníthatjátok a gyermekeket, hogysen szavatokkal... Aki jó erkölcsben akarja nevelni magzatját, szükség, hogy annak magaviseletéből gonoszságot nem tanulhasson a neveletlen gyermeke, hanem jó példájával tökéletességre vezetessék. [53, 153-154.

o.]. A célom a történettel és az értékrend témájával az volt, hogy tudatosítsam, az érték létezik!, és e rövid idő alatt helyes értéktudatra neveljem a tanulókat, de ahhoz elsősorban magammal kellett szembenéznem. Hisz a pedagógus személyes példaadása meghatározó. Az értékekre nevelésben azok a pedagógusok lehetnek hatékonyak, akik hitelesek, akik képesek azonosulni azokkal az értékekkel, amelyeknek a közvetítésére vállalkoztak, hiába az értékekről való tanulás, és társalgás, mint tudjuk a legjobb módszer a személyes tapasztalás illetve példa.

2.AZ ÉRTÉKELVŰ OKTATÁS SAJÁTOSSÁGAI.

*„A nevelés érték közvetítés és értékteremtés,
melynek keretében a pedagógiai tevékenységek során konkrét érték születik,
az egyén konstruktív életvezetése.”
(Bábosik István)*

A 21. században a pedagógia nagyon sokat foglalkozik az értékelvű oktatás kérdésével. Többek között **Kovátsné Német Mária** az értékelvű oktatást a következőképp jellemzi: egyértelműen deklarálják és fontosnak tartják a hosszabb távon fennmaradó emberi-etikai értékeket.

Tudatosan törekszenek az elfogadott magatartási normák közvetítésére és interiorizálására a nevelés által a direkt nevelési módszerek alkalmazása [68].

Mára a téma rendkívül vitatott, foglalkoztató. Pedagógusok sokasága törekszik az említett pontok betartására és megőrzésére, a helyes nevelésre. A nevelés egy olyan bipoláris, tudatos, tervszerű fejlesztő hatású folyamat, amelyben a pedagógus irányítja a tanuló tevékenységét, ezúton fejlődnek a tanítvány képességeit, alakul értékrendszere, személyisége.

A nevelési módszerek csoportosíthatók a nevelő és a nevelt viszonya, és a kifejtett hatás alapján. Így megkülönböztetünk: direkt (közvetlen) nevelési módszert, és indirekt (közvetett) nevelési módszert.

A direkt (közvetlen) nevelési módszerek jellemzője, hogy a nevelő közvetlenül hatással a neveltre.

Az indirekt (közvetett) nevelési módszerek alkalmazásakor a nevelő a közösség számára jelöli ki a feladatot, és a közösségen keresztül, a közösségi normák, értékek és magatartásformák révén hat a neveltre. A nevelő nem közvetlenül hat a neveltre, hanem közbeiktatva a kortársi interakciókat, tehát indirekt módon irányítja a folyamatot.

A tanulmányozás során megállapíthatjuk tehát, hogy az értékelvű oktatás kulcsa nem más, mint a pedagógus. **Bajomi Iván** ekképp vélekedik a *Mit lehetne tenni a legelesettebbek oktatásáért?* írásában: Az oktatás-nevelés annyiban több az ismeretátadásnál, hogy a pedagógus

személyiségének nevelő, formáló hatásával egészül ki. Ehhez igazából kiegyensúlyozott, jól képzett, elhivatott és az értelmiségi létezéshez elégséges egzisztenciális körülmények között élő nevelők kellene. Ma mindegyikből hiány van, olyan pedagógus, amelyik mindegyik ismérven megfelel, sajnos alig akad. Pedig éppúgy nem teremtheti meg a tudás tiszteletét a másod- vagy harmadállásban fizikai munkát végző és ettől fáradt, ingerlékeny nevelő, mint a tudományterületének változásait nem követő, módszertani ismereteit nem frissítő oktató. Ha nem vagyunk mindannyian tudós tanárok, ha nem kapjuk meg a társadalomtól és az oktatásirányítástól az alkotó értelmiséginek járó anyagi és erkölcsi megbecsülést, nem válhatunk mintáivá a jövő nemzedékének. [9, 34. o.]

Pedig – ahogy **Németh László** írja *A sajki esti*-ben: egy jó középfokon tanító tanár nyoma az életben, ha láthatatlan is, nem okvetlenül kisebb, mint egy középfokú íróé.” [45, 390-391. o.]

A tárgyalt téma fölöttébb vitatott. Mégis az évek során bármiképp igyekeznek a problémát helyreállítani, a siker nem minden esetben következik be, hiszen ide nem csupán a pedagógus, és az iskolák szükségesek, hanem a szülő munkája is, amit gyakran nem kapunk meg.

A tárgykör mélyebb részletezése során elmondhatjuk, hogy az értékelvű oktatás Kárpátalján is jelen van. Kárpátalja több kulturális és etnikai csoportot foglal magában, például ukránokat, magyarokat, románokat. Az értékorientált oktatásnak figyelembe kell vennie ezeket a sokszínűségeket, és támogatnia kell a különböző kultúrák és értékek közötti együttműködést.

Az értékelvű oktatás Kárpátalján nagyban függ az anyanyelven tanulandó oktatástól, ahogy azt **Orosz Ildikó**, *A magyar nyelvű oktatás esélyei Kárpátalján* című könyvében is meghatározza, mivel a 6-17 év közötti magyar gyerekek túlnyomó része a középiskolás évek alatt csupán a magyar nyelvet beszéli anyanyelvi szinten, míg az ukrán nyelvet kevésbé [47, 52. o.]. A tanulmányok mellett a tanulók aktív közösségi és lelki programokban vesznek részt. Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy Kárpátalján a nehézségek ellenére is az értékelvű oktatás a középiskolások életében nagy helyet kap.

2.1. Az érték és értékrend fogalma.

*A jó pedagógus nem játszik szerepet, nem bújik álarc mögé,
hanem nyíltan, őszintén megmutatja önmagát tanítványai előtt,
szem előtt tartva azt a szempontot,
hogy csak következetes magatartásával tud hatni diákjaira,
s tud csak igazi példává válni.*

Mielőtt rátérünk az értékelvű oktatás tanulmányozására, kulcsfontosságú tisztáznunk az érték és értékrend fogalmát.

Váriné Szilágyi Ibolya *Az ember, az érték és az értékek világa* című könyvében a filozófia, a szociológia és a szociálpszichológia megközelítési módjait és kutatási eredményeit figyelembe véve kísérelte meg az érték fogalmát meghatározni: Az értékek olyan elvont, kultúrafüggő eszmei objektivációk, sőt objektiváció rendszerek, amelyekben a legszélesebb értelemben vett dolgok osztályainak az emberi tevékenység és életvitel szempontjából felismert vagy tulajdonított jelensége tárgyiasult nyelvi és egyéb szimbolikus formában. Az értékek a társadalmi tájékozódás eredményei és további eszközei. Az értékek mindenképpen az emberi aktivitással kapcsolódnak össze, akár a tárgyi – munka jellegű – tevékenységről, akár a személyközi kapcsolatok szabályozásában szerepet játszó értékekről van szó. Az értékek kialakulása és léte az emberi lény „nyitottságával”, intencionalitásával, tevékenységének tudatosíthatóságával és szándékos irányíthatóságával, valamint az ember társas lény mivoltával, egymás iránti szükségletével függ össze.” [58, 75. o.]. Tehát ahány ember annyi féle látásmód, annyi féle értékrend. Értéknek nevezünk minden olyan dolgot, ami lehet tárgyi és szellemi is, amit elismerünk, és hasznosságáról is tudomásunk van.

G. W. Allport *Az előítélet* című munkájában olvashatjuk, hogy: Az ember legfontosabb kategóriái személyes értékrendszerének alkotórészei. Az ember értékek által és értékekért él. Ritkán fordul elő, hogy gondol rájuk vagy mérlegeli, inkább csak érzi, megerősíti és védelmezi őket. Az érték kategóriák annyira jelentősek, hogy a bizonyosság és az ész rendszerint meghátrálni kényszerül előlük.[2, 56. o.]. Allport még a munkájában vitába szállt azokkal,

akik szerint az előítélet csak akkor ragadható meg, ha az a társadalmi normákkal és a közösen elfogadott értékekkel szemben álló, vagyis úgy vélik,

hogy például az indiai kasztrendszer kapcsán – mivel a társadalomban megjelenő értékeknek megfelel – nem alkalmazható az előítélet fogalma és nem figyelhető meg annak jelensége.

Anthony Giddens széleskörben beszél az érték fogalmáról a *Szociológia* című művében: Amikor, egy érték, az egész csoportnak fontossá válik, és széles körben elfogadott lesz, az következik belőle, hogy fennmarad. A közösség tagjai nem hagyják elveszni, ezért átörökítik a következő generáció számára. Ezzel a tevékenységgel elérik, azt, hogy az adott csoport kultúrájába beékelődjön. Ez a kultúra az adott csoport számára megőrzött értékből, általuk preferált normákból, és létrehozott javakból áll. Tehát abból, amit az adott közegbe tartozó emberek elfogadnak. [24, 465. o.] Szóval az érték továbbadható, és mindezt tovább kell adni, amennyiben mindezt szeretnénk megőrizni.

Dr. Kerékgyártó Imre *Önértékelés, értékrend és nevelés* című könyvében . „Kevés dolog játszik nagyobb szerepet életünk alakulásában, mint az az értékrend, amelyet egyedi emberré válásunk útján alakítunk ki önmagunk számára. A világ pillanatonként változó jelenségeinek, vagy ahogy tetszetősebben mondani szoktuk, az információknak már-már felfoghatatlan zuhatagában, ez válik iránytűnké, legbiztosabb támasztékukká. A politikai, ideológiai, köztük az intellektuális, etikai és esztétikai tények, folyamatok megítélésében ez tölti be a szűrő szerepét, ez teremti meg a József Attila által hön óhajtott belső harmóniát, illetve ez hozza létre az elviselhetetlen diszharmóniát. Ezt az értékrendet nem szabad összetévesztenünk pillanatnyi hangulatainkkal [30, 166. o.]

Eddig taglaltuk, mit is jelent az érték. Ebből kifolyólag levonhatjuk a következtetést, hogy az értékrend tehát az a szerveződési szisztéma, ahol egyes értékek egy rendszerré lesznek együttesek.

Az emberi kultúra és tapasztalat átadására specializálódott gyakorlat mindenkor értékválasztások, értékelkötelezettségek jegyében folyt és folyik ma is. Értékmentes pedagógiai praxis nem volt és aligha képzelhető el.

Az iskola - és a nevelélméletek többsége az erkölcsi értékek elsődlegességéből indul ki. Hiszen különösképp a kisgyermek számára az alapvető érték kategóriák ősidők óta mindmáig a jó és rossz polarizációjában fogalmazódnak meg.

Az antik görög világban is sokáig nem tudták fogalmilag megkülönböztetni a hasznost, a szépet, az igazat a jótól. Ezért kezdetben a jó sokkal többet jelentett önmagánál, már-már közelített az érték fogalma felé.

Johann Friedrich Herbart (1776-1841) a XIX. század első felében dolgozta ki pedagógiai elméletét. A pedagógiában az alapértékeket elsőként tudományosan ő fogalmazta meg. 6 köztudottan az etikában látta a nevelési célok determinálását. Az 1806-ban kiadott *Általános pedagógiájában* alapértékeként öt eszmét vázolt fel: belső szabadság, tökéletesség, jóakarát, jogosság és igazságosság.

Az öt erkölcsi eszme, érték **Herbart** szerint részletesen a következő:

1. Ha akaratunk összhangban van erkölcsi belátásunkkal, akkor a belső szabadság eszméje valósul meg;
2. Ha akaratunk olyan erős, hogy állandóan következetesen tudunk cselekedni, akkor a tökéletesség eszméje realizálódik;
3. Ha - mintegy kilépve önmagunkból - mások érdekeit is figyelembe vesszük, akkor a jóakarát eszméje jön létre;
4. Ha több, egymással összeütköző érdek, akarat között jön létre megegyezés, akkor a jog eszméje keletkezik;
5. Ha pedig a jó, illetve rossz cselekedet megfelelő jutalmazásban, illetve elmarasztalásban részesül, akkor a méltányosság eszméje érvényesül. [66] Ennek az öt alapeszmének a megvalósulása a mikéntjével két tudomány foglalkozik. A társadalom, a közösség szempontjából a politika, az egyén, az individuum szempontjából pedig a pedagógia vizsgálja ezt a kérdést.

A herbarti (és „általában a klasszikus”) iskolapedagógia három értékelvet hirdetett meg:

Helyes módszer

Nevelő oktatás

A fegyelem kérdéskörének megoldása

Ő köztudottan az etikában látta a nevelési célok determinálását.

Az internet mára hatalmas szakirodalommal tárul elénk az érték és értékrenddel kapcsolatban is. Az említett nézőponton kívül rengeteg meglátást olvashatunk. **Szabó László Tamás: *Értékek az iskolában...*** című írásában az alábbi meghatározásokat írja le: „Parancsaink között a szent hitet tesszük az első helyre” – szól Szent István Intelmeiben fiához, Imre herceghez., „Etikai kódexre szükség van – mondják a közigazgatás érdekképviselői, a pártok és a kormány. [49, 431. o.]

Szabó László Tamás *Értékek az iskolában* című írásaiban véleményét részletesen kifejti: Egy dolog nyilvánvaló, annak ellenére, hogy egy évezred választja el a fenti mondatokat: az emberi társadalmak nem nélkülözhetik azt a valamit, ami eligazodásul, tájékozódásul szolgál számukra. Ez a valami az érték(rend), ami több, mint egyszerű szabálygyűjtemény a mindennapok számára, megemeli a mindennapok világát, arra készíti, hogy önmagunk fölé emelkedve a lehető legjobbat próbáljuk önmagunkból „kitermelni”. Tartozzék az érték a transzcendencia vagy a szekularitás világához, a társadalomba szervezett ember számára nélkülözhetetlen. Az iskola társadalmi rendeltetésű intézmény, így értékekhez nyilvánvalóan van köze [49, 431. o.]. Az egyén értékrendszerét az életben meghozott döntések, cselekedetek útján figyelhetjük meg. Mindezek meghatározzák a világhoz való viszonyát, ami megmutatkozik a viselkedési normáiban, tevékenységeiben, munkamódszerében, azaz mindenben, amit az ember mond vagy cselekszik. Egy személy értékrendje tehát az értékek azon halmaza, amelyet a személy viselkedésében, döntéseiben követ, meghatározónak tart. Így az értékrend szorosan összefügg a személy céljaival, erkölcsével. Az értékrendek befolyásolják egy személy etikus viselkedését, vagy szándékos tevékenységük alapját képezik.

Egy személy értékrendje, a világról alkotott tudásával együtt alkalmas arra, hogy az adott személy döntéseket hozzon viselkedéséről. Az értékrendet bizonyos esetben beleértik a világnézetbe, ekkor úgy fogalmazhatunk, hogy a világnézet egésze a meghatározó a döntéseink szempontjából. Ha nem vesszük bele, akkor pedig úgy, hogy az értékrendünk a világnézettel együtt alakítja ki döntéseinket. Az adott személy értékrendjét külső szemlélő, ezen döntések elemzésével becsülheti meg, de az adott személy maga is fejlesztheti önismeretét a saját döntéseinek ilyen elemzésével.

A személyek egyéni értékrendjét általában nem szoktuk külön névvel elnevezni, inkább csak bizonyos ideológiák értékrendjeinek adunk nevet, illetve az ideológiának magának. Sokszor bizonyos értékrendet magában is ideológiának tekintünk, és névvel látunk el. Példák értékrendekre:

Humanizmus

Individualizmus

Panteizmus

Hedonizmus

Keresztény erkölcs

Buddhista etika

Iszlám erkölcsi vezérelv

Tehát az értékek nemcsak kifejezik az adott társadalom által fontosnak, jónak, kívánatosnak tekintett kulturális alapelveket, hanem még meg is határozzák a társadalomhoz való viszonyunkat, valamint hatással vannak cselekvéseinkre, szokásainkra, attitűdjeinkre is. Az értékek szabályozó, belső motiváló, normatív szerepe jelöli ki azt, hogy mely viselkedési formákat tart a közösség elfogadhatónak, s melyeket elítélendőnek.

2.2. Értéktudatra való nevelés eszközei a középiskolában.

*„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon,
még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”*

(Példabeszédek 22,6 Károli ford.)

*„Mutasd meg az ifjúnak, melyik úton járjon,
s akkor sem hagyja el, amikor idősebb lesz.”*

(Példabeszédek 22,6 Szt. István Társulat.)[41]

A nevelési értékre, értékrendszerekre irányuló vizsgálódás kiemelkedő alakja **Bábosik István**, aki az ezredforduló környékén a kérdéskörre vonatkozó diskurzus meghatározó szereplője. Bábosik a korábbi évtizedeknek az értékekre, értékelméletre vonatkozó említett bizonytalanságait, gyanakvásait azzal magyarázza, hogy a nevelési cél- és értékelméletet általában valamilyen filozófiai illetve teológiai koncepcióból próbálták levezetni, gyakran megmaradva az elméleti alapvetés szintjén. Meglátása szerint ugyanakkor lehetséges időtálló nevelési célok és értékek kijelölése, ehhez azonban mindig „a nevelés jelenkori és történeti gyakorlati tényeinek, összefüggéseinek, felismeréseinek elemzéséből kell kiindulnia, s így induktív módon meghatározni a közvetítendő értékeket, mindvégig ügyelve arra, hogy ezen értékek a nevelés gyakorlata számára világosan értelmezhetőek, ténylegesen megvalósíthatóak legyenek” [7, 12. o.]. Meghatározása szerint az érték olyan produktum, amelyet egyszerre jellemez határozott közösségfejlesztő funkció, ugyanakkor az egyénfejlődését is szolgálja.

Témánk szempontjából a legújabb, átfogó értékalapú pedagógiai megközelítést **Pálvölgyi Ferenc** szemléli. A szerző modelljének kiindulópontjaként három alapvető, egymással szoros összefüggésben álló erkölcsi alaptörvényt rögzít: Védj az ember életét és méltóságát! („vitális” törvény); Védj az ember környezetét és közösségeit! („habituális” törvény); Védj az ember alkotásait és javait! („egzisztenciális” törvény). Pálvölgyi ezen törvényekből kiindulva hét alapértéket különít el, melyeket „pedagógiai erkölcsi alapértékeknek” nevez: az emberi élet

védelme, az emberi személy értékének és méltóságának védelme, a család és a társadalom védelme, az igazság és a kölcsönös szabadság védelme, a testi és lelki egészség védelme, a szellemi értékek védelme, az anyagi javak védelme [48, 96–104. o.].

Számos vizsgálatról olvashatunk, de a lényeg mindenhol azonos: A pedagógusok a gyermekeket évezredek óta a felnőttek feltétel nélküli tiszteletére, az idősebbeknek való engedelmességre nevelik, viszont emellett minden családnak megvan a saját értékrendje, amiben hisz, és ami szerint élni szeretne. Bármilyen is legyen ez, a gyermekek a szülőktől tanulják elsősorban. Akár észrevesszük, akár nem, a beszédünkben, mesélésünkben, másokkal való viszonyunkban mindez kifejeződik. Függetlenül attól, hogy szándékosan milyen értékeket tanítunk a gyerekeknek, végül azt fogják megtanulni, ami a hozzáállásunkban, a reakciónkban és az kapcsolatainkban visszatükröződik, vagyis amelyek mellett valóban el vagyunk köteleződve. Az iskolában emiatt kap nehezebb feladatot a tanár. Feltételezzük, hogy egy középiskolai osztályban 10 gyerek tanul. Minden egyén értékrendje a családját tükrözi akár pozitívan, akár negatívan. A pedagógusnak viszont ezekből kell azonosan példamutató, helyes értéktudatú gyermekeket formálni, eltekintve hogy nőttek fel és miket tapasztaltak családon belül.

Amit szinte elsőként taníthatunk, az nem más, mint a munkamorál. Már óvodában foglalkozások alatt, később mesék tanulságaiból vezetjük rá a gyerekeket mennyire fontos dolog az életben. Néhány családban a munkamánia olyan mértékű, hogy a gyerekek elhagyatottnak, elhanyagoltnak érzik magukat. Néhány családban a hajtás és a becsvágy alapvető. Nekünk a gyermekeket a köztes út megtalálására kell készíteni.

Fontos, hogy megtanuljanak gondoskodni egymásról, és tisztelni tudják iskolatársaikat, családtagjaikat és minden embert, akik körülveszik őket. Rá kell vezetnünk őket, hogy nem ítéld meg az embereket származásuk, hovatartozásuk, nemük, bőrszínük alapján. Minden ember egyedi.

Alapvető az őszinteség! Ez sajnos családonként változó, így az egyik legnehezebb dolog megtanítani egy gyermeket őszintének lenni. Közben felmerült bennünk néhány kérdés. Az őszinteséget vagy a hazudozást tartsa a gyermek normálisnak? Van olyan helyzet, amikor azt gondoljuk, hogy belefér a hazugság, vagy talán még jobb is hazudni, mint elmondani az igazat?

Vagy azt gondoljuk, igazat mondani mindig és mindenkor helyesebb? Számunkra a válaszok egyértelműek, de sajnos a véleményünkkel nem minden ember értene egyet.

A következő kulcsfontosságú érték, a felelősségvállalás. Ezt főként élethelyzetek során tudjuk igazán átadni és megértetni miért fontos felelősséget vállalni értékeinkért, főként szeretteinkért és barátainkért.

Néhány családnak generációk óta fő támaszai a hagyományok. Ezek lehetnek a kulturális örökség vagy pedig a vallásgyakorlás részei. A hagyományok segítenek értelmet adni ünnepeinknek, ezért különös jelentőséggel bírnak a gyermekek számára. Igazából erről taníthatunk legegyszerűbben, hisz minden gyermek ismeri az ünnepeket, minden család gyakorol valamilyen vallást.

Nevelnünk kell a nagylelkűség tudatára. A következő kérdések feltételével elgondolkodtatásra készítjük a tanulókat: Figyelembe vesszük mások igényeit? Fontos nekünk, hogy szükség esetén segítsük a családtagjainkat és a barátainkat? És mi a helyzet vajon idegenekkel?

Ezen kérdések megválaszolására számtalan népmesét taníthatunk.

Mindannyiunkat ér bánat. Időről időre félrevezetnek vagy elárulnak mások. Fontos megtanítanunk a tanulóknak a megbocsátás „művészetét”. Viszont azt is tudniuk kell hogy hogyan óvják, védjék meg magukat. Meg kell tanítanunk észrevenni a visszaélés jeleit olyan emberektől, akik rendszeresen fájdalmat okoznak másoknak, és másokat eltaposva akarnak mindenkitől feljebb kerülni. Ezzel együtt azt is, hogy bármilyen nehéz is sok esetben, ők az ellenkezőképp cselekedjenek.

És végezetül nélkülözhetetlen a hatékony kommunikáció. Át kell adnunk, hogy nélküle nehéz lesz kiállnunk magunkért, elmondanunk, mit szeretnénk. Ha nem tudjuk jól kifejezni magunkat, szükségtelen sérüléseket okozunk, csalódottá tesz minket. Ha felfedezzük a hatékony kommunikáció képességét, akkor magabiztosabbak, nyitottabbak, jobb problémamegoldók ezáltal sikeresebbek leszünk.

Természetesen még számtalan pont hozzáadható a fenti felsoroláshoz, de az említetteket tartottam a legfontosabbnak.

Mára modern mesék, filmek sokasága tárul elénk, csupán elég a mindenki számára ismert Netflix vagy YouTube nyilvános videómegosztó webhelyet felkeresnünk, amivel a jó és egyúttal rossz irányába tudjuk gyermekeinket vezetni, de a leghatékonyabban mégis Magyar népmesékkal, Mátyás király mesékkal, és hasonló hatalmas értékrenddel bíró mesékkal, művekkel tudjuk az élet igazi értékeit átadni már kiskorban.

A kutatást nagyban befolyásolta **Petriné Feyér Judit** *Nézetek a nevelési módszerekről* című kutatása, amiben azt vizsgálták vajon tanulók és szüleik szerint hogyan nevel a család és az iskola a 21. század fordulóján. A cikkben a következő mondatok lényegretörőek: Az iskolában nincs idő a nevelésre... Megtanultam, sikereket csak komoly tanulással lehet elérni. ... Van sok olyan dolog, amire nem nevel senki, magának kell az embernek sokmindenre rájönni. Például, hogy meg tudja különböztetni az embereket, hogy mindenki ne azt lássa, hogy makulátlan tiszta és soha nem fog átverni. Hogy meg tudja különböztetni a jót a rossztól. Minél több embert meg kell ismerni és levonni a tapasztalatot. [69].

A cikk mégis azért tanulságos, mert elgondolkodtató véleményt mond az írója, mert szülők és gyermekek egyaránt elmondják véleményüket a jó és rossz tanulókról, egy felmérés alapján, ezzel együtt a jó és rossz gyerekekről. Itt nem csupán egy szakértő megállapításával találkozhatunk. Ami számunkra meggyőző lehet, hiszen olyan emberek alkotnak véleményt, akik gyermeket nevelnek, de nem csak külső meglátásból ítélik mindezeket.

3. ÉRTÉKTUDATRA VALÓ NEVELÉS VÖRÖSMARTY MIHÁLY CSONGOR ÉS TÜNDE CÍMŰ MESEDRÁMA ALAPJÁN.

A Csongor és Tünde értelmezését az teszi különösen nehézé, hogy minden mozzanata, minden utalása csak önmaga ellentétével érvényes: a szép a rúttal, a fiatalság az öregséggel, a szárnyaló álom a pusztulást, bünt, szörnyűségeket hordozó valósággal, a fennkölt a fennköltség ironikus paródiájával a finomkodás a kirobbanó, vérbő jókedvvel és így tovább. Ezeknek az ellentéteknek az összeütközéséből áll a dráma struktúrája”
(Taxner-Tóth Ernő).

Kutatásunkban **Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde** mesedramájával foglalkozunk. Ennek kapcsán, mintegy első lépésként, elsősorban az író, költő helyét igyekszünk meghatározni a magyar irodalomban és általános köztudatban. Ma Vörösmarty munkássága kapcsán főképp a Szózat és még néhány általánosan közismert műve él a köztudatban, e mellett kevesen ismerik vagy emlékeznek a Csongor és Tünde című mesedramájára. Többek között ez indokolta témaválasztásunkat is, hiszen ebben az alkotásban az igaz szerelem története, valamint kulcsfontosságú emberi kérdések vannak megénekelve. Számtalan weboldalon olvashatunk róla, ami gondolatainkat alátámasztja: Romantikus mesejátéka filozofikus tartalmakkal a Csongor és Tünde. Művészetének középpontjában a boldogságkeresés és a hazaszeretet áll. Vezéreszménye volt a rendületlen hűség, az alkotó hazafiság. A magyar nyelvet a hangulatok széles skálájának kifejezőjévé fejlesztette. Újszerű képek, képzettársítások, látomások jelennek meg műveiben, a reális elemek kozmikus elemekkel is kapcsolódnak. Verseinek hangzásvilága is rendkívül gazdag és kifejező. [63]

A műben a szerelem az egyetlen létértelem, az egyetlen hiteles életcél. Egyértelműen elmondja, hogy szerinte minden mulandó, értéktelen, ami értékes az életben, a szerelem és a boldogság. Vörösmarty mindezekre 30 éves korában jött rá, amint műve napvilágot látott.

A mesedráma nagy hatással bír majdnem 200 évvel később is minden korosztályra egyaránt. A mű közvetítésekor elsősorban az érték igazi jelentését kell elmagyarázunk, csak aztán térünk rá a mű bemutatására.

Általában arra a kérdésre, hogy „mi az az érték?” többségünknek az anyagi javak jutnak eszünkbe, hisz anélkül a mai életben sajnos nem érvényesülünk. További értékek számunkra a siker, tudás, élmények, biztonság, megfelelés, szabadság, önmegvalósítás. A 21. században mindezekhez megbízható anyagi háttér szükséges, és mindezeket a saját magunk sikeréért valósítjuk meg. Miért fontos a tudás? Miért szeretnénk, hogy a gyermekünk minél többet tanuljon? Hogy később orvos, ügyvéd, vagy egyéb „jólkereső” szakmában helyezkedjen el. Hogyan szerzünk élményeket? A rengeteg munka agyagi gyümölcséből. Mikor érezzük magunkat biztonságban avagy szabadnak? Ha megfelelő keresettel rendelkezünk. Jelenleg minden érték kulcsa a vagyon. Ebből kifolyólag nem kell sokat gondolkodnunk, hogy rájöjjünk jelenleg a tisztelet, egészség, család, vallás, őszinteség, szeretet, hűség és további ehhez hasonló lelki értékek miért vannak háttérbe szorítva. A mai társadalom számára a felsoroltak alapvető értékeknek számítanak, mégis egyre inkább halványulnak.

A felsoroltak miatt kell tehát ma főképp erről tanítanunk, és amennyire csak lehet, az élet igazi értékeire nevelni gyermekeinket. Erre tökéletesen alkalmas a Csongor és Tünde című mű. Olvashatunk benne szerelemről, tudásról, hatalomról. A mi dolgunk csupán megérteni mi az igazi érték, és mi a mulandó érték.

Csongor, a dráma egyik főhőseként a boldogságkereső ember őstípusát képviseli a darabban. A darabbeli három vándor, a Kalmár, a Fejedelem és a Tudós személyükben is szimbolikus erővel bírnak, hiszen ők testesítik meg a földi lét alapvetően az anyaghoz és a praktikumhoz köthető kísértéseit: a pénzt, a hatalmat és a felvilágosodás korában a hit helyébe lépő tudást. A felsorolt három szereplő jól tükrözi a mai élet „értékeit”, akik a pénz, siker, csillogás megtestesítője. Jól bemutatja ma is, amire korunk fiataljai vágnak: a könnyű élet. Mind tudjuk, ez nagy munkával jár, de boldogság nélkül mit sem ér.

A darabban nem csupán a felsorolt szereplők lényegretörőek, hanem központi jelképe a csodafa, ami a szintén ősképnek számító kertben áll. A kert a bibliai teremtéstörténet édenkertjéből

is kiinduló kép, ami a tökéletesség, a teljes élet, az emberi és az isteni rend, a végtelenség és a szerelem helyszíne is egyben. Ez a kert lesz az a dráma helyszíne, ami keretbe foglalja a történetet: Csongor boldogságkeresése innen indul el és térben ugyanide, önmagába ér vissza.

A csodafa a dráma legfontosabb szimbóluma. A Csongor kertjében álló fa olyan almafa, amelyik aranyalmákat terem, amikért a jó és a rossz erői harcolnak. A csodafa Tünde által az ember feletti, a tündéri lét és a szerelem abszolút jelképe is, aminek elérése Csongor számára létértelem. Ezentúl olyan ősi szimbólum, ami a gyökérzet, a törzs és a lombkorona révén a három, a darabban a kettő világszint összekapcsolását jelképezi. A fa a romantikus költészet, az álmok és a vágyak jelképe. Csongor szavaiból kiderül, hogy a csodafa a boldogságvágy, a kiábrándító valóságot meghaladó álmok jelképe:

*„Ez egy kívánság éltet; nélküle
Pusztább az élet, mint egy pusztá domb,
Melyen bogáncsot kerget a vihar” (40. o.).*

Ez magyarázza, hogy a fa a világ szimbóluma, a mindenség jelképe. Hiszen akár a szerelem, akár a boldogság, akár a költészet jelképe, egy világgal ér fel:

*„Csillag, gyöngy és földi ágból,
Három ellenző világból,
Új jelenség, új csoda.” (3. o.)*

A színmű szimbólumként él a magyar népmesék világában jól ismert hármas számmal is: az útelágazás lehetséges ösvényei, az ördögfiak, és a vándorok is hárman vannak. De jelkép a darabban eltelt idő is: az egyetlen, de egész nap a teljességet, a végtelenséget szimbolizálja.

A Csongor és Tündében Vörösmarty a szerelem érzését létértelemként határozza meg. Olyan állapotként, amiben a tökéletes emberi boldogság elérhető és megélhető. A mű során tapasztalhatjuk, hogy nincs egyszerű szerelem. A tiszta szerelemért áldozatokat kell hozni, és egy nehéz, küzdelmekkel teli utat bejárni érte. A mai gondolkodásban a kinézet, tehát a külső értékek dominálnak leginkább, de ez mind kevés, ha két ember között konfliktusok halmaza alakul ki,

hiszen tudjuk, hogy a másik felet megváltoztatni nem lehet, csupán ő maga tud változni, amennyiben tényleg szeretne. Vörösmarty tollából a megnemesedett, földi ember és a halandóvá vált tündérlány tiszta szerelme egyben azt is üzeni, hogy a véges emberlétben ez az egyetlen olyan érzés, amiben a végtelenség tapasztalata valahogyan megragadható. A szerző meggyőződése azonban mégsem ilyen reménykeltő: a magánélet, mint boldogságforrás egy olyan történelmi korban zárja be az embert a szerelem abszolút értékkeretébe, amelyben a közéleti boldogság az ismert történelmi okoknál fogva ellehetetlenült. Ilyen értelemben tehát azt a keserű tapasztalatot is jelenti, hogy az emberlét értelme 1830-ban, Magyarországon csak egy irreális, meseszerű világban, a közéleti perspektíva nélkül ragadható meg.

A kissé körülhatárolatlan eszmény, az elvont cél elérhetetlensége jogos kudarcélménnyel sújtja Csongort. Ebben az állapotban találkozik Miriggyel, s pillantja meg a kert közepén a Tündérfát. Már az első felvonásban tudatosítani tudjuk a jó és rossz jellemét, hisz a Mirigy sorai is néhol hátborzongatóan vannak fogalmazva.

A kudarc ellenére Csongort új vágy keríti hatalmába:

*„Nyugtalan vagyok magamban,
Örömemben, bánatomban,
S lelkem vágya szárnyra kél.” (3. o.)*

Tünde szerelmének és a boldog beteljesülésnek a szimbóluma a Tündérfa.

*„A' fa kincseket terem ,
A' fő kincs , a' szerelem.” (12. o.)*

Csongor vágya végre tárgyiasul, a szerelem beteljesülése legfőbb vágya. De még csak ideiglenesen élvezheti, hisz a történet csak most kezdődik.

*„Tünde ! Tünde ! még alig
Láttam arczod' hajnalában ,
Szép szemed' két csillagában.” (10. o.)*

Ekkor még a fő érték nem érthető teljesen a tanulók számára, csupán a jó és rossz közötti harc a szerelemért. Közben megismerhetjük a három vándort: a Kalmárt, a Fejedelmet és a Tudóst, akik bár nem annyira terjedelmesen, de nagy mondanivalóval rendelkeznek.

Kalmár: *„Pénnz kell-e? izzadj; járj utána, s lesz.*

Tőlem csak annak jut , ki dolgozik.” (35. o.)

Fejedelem: *„Ti napkeletre , napnyugotra ti ,*

Hatalmammat hordozza kardotok.

Hogy míg leszáll ott , itt már fenn ragyogjon

Szolgálatomban a nap's birtokom ,

Mig én leszek , ne lásson éjszakát.” (36. o.)

Tudós: *„Jó ifju , mit kívánsz megtudni , szólj !*

A' nap körül hány kis világ forog ,

Az üstökös hány, hány a' bujdosó ,

Kit ember ösmer , a' mióta él ,

És írni tud - mind elszámlálhatom.” (39. o.)

Itt már tudunk különbséget tenni az értékek között is, és mindenki eldöntheti mi számára a fontos. A pénz, a hatalom vagy a tudás. Bár természetesen nem kell megfélelkezünk róla, mégsem nevezhetjük elsőrendűnek, és ezt mihamarabb, már gyerekkorban tudatosítani szükséges. A tanulók már ekkor inkább a szeretet és szerelem mellett foglalnak állást, mégis tudniuk kell, hogy a pénz, hatalom és a tudás mai életben bár létfontosságú, de sajnos mulandó érték. Így a sorrendet már saját maguk felállítják.

Nagyon fontos a történetben Balga és Ilma kapcsolata. Néha vicces, néha szomorú, hisz Balga mindig éhes, ami megszínezi a történetet, de agresszívan is bánik feleségével, ami nem példaértékű. Ám Ilma mindezekről függetlenül szép szavakkal illeti, és ami a legfontosabb számára:

*„Balga lelkem, egy pogácsa
Van zsebemben, nézd, galambom,
Azt is itt hagyom neked. „ (48. o.)*

*„Vagy még inkább jól eszünk
És annál inkább iszunk.” (66. o.)*

*„Milly puhák szép karjaid ,
Mint a' szép fehér szalonna. „(110. o.)*

Már az elején megtudhatjuk, Ilma mennyire is fél férjétől:

*„Jaj , jaj ott a' telken Balga ásít ;
Nincs más mentség , mint : szaladj .” (31. o.)*

De soha nem hagyná él őt, sőt, inkább attól fél, hogy Balga fogja ezt megtenni:

*„Balga Balga kedvesem ,
Nem pártolsz el , úgy-e nem ?” (119. o.)*

Még a mű végén olvashatunk az említett testi bántalmazásról:

*„Vagy tudom , hogy addig ütlek ,
Mig gombócczá változol.” (161. o.)*

...

*„Ah segíts meg ; a' kegyetlen
Balga megjött , és veréssel
'S szidalommal üdvözöl. „ (161. o.)*

De minden jóra fordul, és szerelmük beteljesül.

Végül Csongor eléri célját, és a történet szerencsés befejezéssel zárul. De a Tündérhon elveszett. Földi ember számára az arasznyi lét csak percnyi boldogságot teremhet. A záró négy sor pesszimista színezetű:

„Éjjél van, az éj rideg és szomorú,

Gyászosra hanyatlik az égi ború:

Jőj, kedves, örülni az éjbe velem,

Ébren maga van csak az egy szerelem.” (168. o.)

Ekkor már tudjuk, hogy áldozatot kell hoznunk a számunkra fontos emberért, így leszünk igazán boldogok. Vörösmarty ennek bemutatására tökéletesen eleget tett. Bár a mű keletkezése összetett, de mondanivalója rendkívül hatásos.

3.1. Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című mesedráma megírásának körülményei.

*„Meséje a' közönségesen ösmert Tündér Ilonából van véve,
olly változtatásokkal, millyeket a' költés kívánatai
szerint szükségesnek vagy szabadnak véltem.”*

(Vörösmarty Mihály)

Előbb vagy utóbb mindnyájunknál eljön az a pillanat, hogy azt kérdezzük: mi értelme az életünknek? Ezt a kérdést Vörösmarty 30 éves korában tette fel magának. S a választ rá egy drámai költeménnyé alakított mesében, a Csongor és Tündében adta meg. A darab tréfás, komikus helyzetekben bővelkedő mesejáték, melynek azonban igen komoly mondanivalója van: az, hogy mi a földi boldogságunk titka. A nagy problémát Vörösmarty nem egy konkrét ország (Magyarország), kor (reformkor), társadalmi osztály (nemesség, nép) szempontjából akarja eldönteni, hanem általános emberi vonatkozásban. Ezért is választja cselekménye színhelyének a semleges egyszervolt – holnemvolt meseországot, hőseiül pedig földi embereket és mesealakokat vegyesen.

A Vörösmarty-művek keletkezésének történetéről általában igen keveset tud az irodalomtudomány. Az első, a költővel foglalkozó biográfia - **Gyulai Pál: Vörösmarty életrajza:** csak nagy vonalakban tisztázza a költő alkotói módszerét, életének eseményeit. Maga Vörösmarty sem fűzött műveihez megjegyzéseket, s a még életében megjelent kiadások sem tartalmaztak a keletkezés történetére vonatkozó adatokat. További nehézség, hogy Vörösmarty viszonylag lassan dolgozott, benyomásaiból, élményeiből, olvasmányáiból gyakran több év múlva fakadt ki egy-egy mű ötlete, ötleteiből pedig néha csak hosszabb idő után született meg a kész „mű”. Műhelygondjairól nem beszélt sem barátainak, sem költőtársainak. A fiatal Vörösmartyhoz érkeznek ugyan bíráló, kritikai levelek, de ezeket javarészt válasz nélkül hagyja [25, 18. o.]. Már a Gyulai-féle életrajzban is fontos szerep jutott a kortársi visszaemlékezésnek, adatszegénységünknek azonban az is oka, hogy a Vörösmarty-levelezés életrajzi vonatkozású adatai sokszor

ellentmondásosak, mégis sok esetben segítséget jelentenek a Vörösmarty-életmű kutatásban: megtudhatjuk, kikkel állt levelezésben a költő, esetleg barátai milyen olvasmányokat ajánlottak neki, ezek hatással voltak-e rá stb. Ugyanis ahhoz, hogy egy adott mű világához közelebb jussunk, nem elég tisztázni az életrajzi adatokat, ismernünk kell a mű megírásának körülményeit, a költő kapcsolatait, olvasmányait, tájékozottságát a külföldi irodalomban, különböző kultúrkörökben.

Gergei (Gyergyai) Albert XVI. századi széphistóriája – a História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűzleányról – és a magyar népmesék világa ihlette Vörösmarty legköltőibb drámáját, a Csongor és Tündét. Megtartja az alaptörténetet és a népmesei motívumokat. Viszont bonyolítja a cselekményt, filozófiai tartalmakkal egészíti ki, új szereplőket von be. Ez a 3 vándor és az Éj asszonya. Érdekesség, hogy inkább olvasásra, mintsem színpadi előadásra szánt szöveg.

A dráma keletkezéstörténeti szempontból a magyar irodalom egyik mondhatni legrejtélyesebb műve. A visszaemlékezések szerint Vörösmarty 1821-ben jutott hozzá a Csongor egyik forrásául szolgáló XVI. századi széphistóriához. A művet 1827 tavaszán kezdte el írni, de csupán az első négy felvonás készült el, majd a munkát félbeszakította.

A Csongor és Tündének egyetlen, még letisztázatlan kézírata maradt. Ennek első része egy vázlat a tervezett cselekményről, melyből nem derül ki, hogy verses epikai művet vagy drámát szándékozott készíteni a költő. A vázlat után egy szereplőlista áll, majd az I–IV. felvonás szövege. A Csongort Vörösmarty feltehetően azért szakította félbe, mert Kisfaludy Károly felkérésére az Eger című elbeszélő költemény írásába fogott, amelyért felajánlott díj kiséghette nehéz anyagi helyzetéből.

Valószínűleg 1830 októberére fejezte be művét. 1830. szeptember 22-én a Pesten megjelenő Hazai és Külföldi Tudósítások című lapban jelentette meg Vörösmarty az előfizetési felhívást, tervezett nyomdába adási határidőként ez év november elejét jelölte meg. A pesti cenzúra azonban nem engedélyezte a kiadást, így Vörösmarty Székesfehérváron kérvényezte művének nyomtathatóságát. Székesfehérváron a cenzor az a Szabó Krizosztom gimnáziumi igazgató volt, aki korábban Vörösmartyt is tanította középiskolai éveiben, most pedig épp a helyi előfizetők szervezőjeként tevékenykedve segítette a Csongor megjelenését.

Az első kiadás Számmer Pál székesfehérvári nyomdájában készült el. 500 példányban jeleni meg ez év tavaszán.

A kézirat és a nyomtatott szöveg szerzői utasításai szerint Vörösmarty minden bizonnyal gondolt a színjáték színpadra állítására, de a megjelenés idején sem Pesten, sem Székesfehérváron nem működött állandó társulat. 1838-ban a Nemzeti Színházban Munkácsy János Tündér Ilonája csúfosan megbukott, így hasonló szellemű bemutatóra gondolni sem lehetett. Amikor Vörösmarty 1844-ben névtelenül benyújtotta művét a Nemzeti Színház drámabíráló választmányának, bár ő maga is tagja volt a testületnek, előadásra alkalmatlannak minősítették a Csongort.

Az első bemutatóra csak Vörösmarty halála után, 1866-ban került sor. Egressy Gábor, a Színi Tanoda színész-tanára mutatott be részleteket belőle. A teljes mű bemutatására még csaknem 13 évet kellett várni. A Nemzeti Színház Paulay Ede rendezésében 1879. december 1-jén, Vörösmarty születésnapján adta elő a darabot. Azóta szinte minden évben színpadra kerül.

A magánéletét tekintve és összehozva a mű keletkezésével, fontos tudnunk, hogy a megírás előtti évben szakadt el titkos vágyainak tárgyától, Perczel Etelkától 1826-ban. Ez úgynevezett ifjúkori, beteljesületlen szerelem volt a lány iránt.

Erről a szerelemről az egyik legszebb, *Késő vágy* című versében olvashatunk, amikor már számára az első szerelem nem volt több pusztá emléknél:

Túl a reményeken,
Melyekre hidegen
Éjszínű szemfedőt
Csalódás ujja szőtt;

Már **Loósz István** megjegyezte a : *Csongor és Tünde* című írásában, hogy e műre hatást gyakorolt Etelka: Ha határozottan nem is nyilatkozik, lelke benne van.. . Művében nem úgy írta le szerelmeit, amint az megesett, hanem ahogyan ezt ideális lelke álmodta [37, 115. o.]. Mi úgy látjuk, hogy egyes sorokban magának a költőnek a bánata nyilatkozik.

Csongornak a szavai Tünde s Ilona eltűnésekor magát az elhagyatott költőt juttatják eszünkbe. így az I. felvonásban:

„Jaj, mi szörnyen elhagyattam!

Tündérálmaim világa,

Ah, miért is hajnalodtál,

Ily hamar, hogy elborulj?

...szívemben

Végtelen vadon nyílik,

S benne bujdosik szerelmem

Boldogsága romjain. „(21. o.)

Az V. felvonásban is csüggedten kérdi:

„Meddig égsz még e kebelben,

Mint szorult tűz a hegyekben,

Oh, beteg szív régi búja ?” (157. o.)

Nagy segítség volt **Taxner-Tóth Ernő Rend, kételyek, nyugtalanság** című könyve, amelyben a szerző Csongor és Tünde történetével foglalkozik. A mű sokrétű ellentmondásainak értelmezése során. Taxner-Tóth Ernő egyebek mellett meggyőzően mutat rá a Csongor és Tünde hőseinek realitásérzékére, arra, hogy a tétlenséggel, az álmodozással, az illúziókergetéssel szemben az életet választják annak minden nehézségével együtt. Az elemző részekben érdekes fejtegetéseket olvashatunk a drámának a testi szerelemmel kapcsolatos felfogásáról és ennek a filozófiai gyökereiről, Schedius Lajos filozófiájával, valamint a német klasszikus bölcsélet tanításával való kapcsolatáról. A vége felé kitér a szerző Vörösmarty drámájának első Nemzeti Színházbeli bemutatására is. Ezt követően, a kötet befejezéseként már részletes elemzést olvashatunk A fátyol titkairól, Vörösmarty 1834-ben keletkezett vígjátékáról, melyben Taxner-Tóth Ernő a Csongor és Tündében megnyilatkozó szemlélet továbbélését mutatja ki.

A mű elemzéséről számos hozzáértő véleményét, könyveit olvashatjuk. Mára viszont már nem találunk olyan szakírót, aki ezzel foglalkozik.

3.2. A mű szereplői és értékrendjük.

*„Az egész mesedramára jellemző valami sajátos birkózás fantasztikum és valóság közt. A Csongor és Tünde tagadhatatlanul menekülés a valóságtól, menekülés minden, az egyéni boldogságon túlmenő emberi cél elől, menekülés valami irreális, földöntúli, tündéries szépségbe, szerelembe”
(Waldapfel József).*

A mesedráma szereplőinek értékrendjüket a jelenlegi századi társadalom értékrendjével igencsak nehéz feladat azonosítani. Sőt, inkább lehetetlen.

Ma már a virtuális világ része a mindennapjainknak így nem idegenek számunkra az influenszerek. Ezzel együtt sem a YouTube sem a TikTok vagy épp a Netflix világa, illetve a nagy sikernek örvendett Wednesday sorozat sem, amely nézettségére 2022-ben hatalmas igény volt világszerte.

A sorozatban az Addams Family spin-offjában a tinédzser Wednesday nemcsak egy veszélyes szörnyel, de a családjával és tanáraival de még saját magával is megküzd. Gyilkosok, tolvajok, megszállott gonosztevők méltó leszármazottjaként Wednesday Addams (Jenna Ortega) mágnesként vonzza a bajt. Miután kicsapják egy csíny miatt, szülei, Morticia (Catherine Zeta-Jones) és Gomez (Luis Guzmán) egy neki való iskolát keresnek. Persze nem egyszerű iskoláról van szó, hanem inkább olyasmi, mint a Harry Potterben volt Roxfort a varázslóknak, csak itt Nevermore-nak hívják és a kitalált diákok járnak ide. A Nevermore Academy egy bentlakásos tanoda, ahová serdülő „kirekesztettek”, azaz vérfarkasok, szirének, gorgók járnak okulni. Ez a neves intézmény volt az Addams szülők, sőt, még Edgar Allan Poe alma materje is. Ám Wednesday-t itt sem kerüli el a balhé: egy vérengző szörny nyomába ered, s eközben generációk óta őrzött titkokra bukkan rá. Nyomozása során fényt derít arra, mi köti össze családját, iskoláját és az új otthonaként szolgáló kisváros sötét múltját.

E rövid tartalom olvasása után levonhatjuk a következtetés, hogy világunk a szépirodalmi művek hódítása óta mekkora fordulatot vett.

Gyakori élethelyzetekben észlelhető, hogy elmúltak az igazi érzések, a valódi boldogság, amit felvált a magány, a zárkózottság, és ebből kifolyólag a depresszió. Rövid internetes kutatás, és fiatalok véleménye meghallgatása után megállapíthatjuk, hogy a 12-18 éves korosztály nagyban befolyásolja a feliratkozók és a like-ok vagy kommentek száma. Ezzel magyarázható többek között, miért is okoz ún. függőséget a TikTok, ami mára 155 országban érhető el, 75 nyelven. Ennek tanulmányozására **Belkovic Judit** pszichológus nyújtott nagy segítséget. Elmondta, hogy a telefonunk számunkra már olyan, mint a levegő, és az arra letöltött alkalmazások egyaránt vele járnak. Szerinte nem magával az alkalmazással, hanem a használatával és a káros jellegű videókkal van a probléma, illetve hogy korhatárhoz nem kötött. A személyiségünket egyben erősíti és rombolja is az oda érkező kommentekből kifolyólag. Egy idealizált énképet alkot.

Hasonló az eljárás a YouTube platformmal is. Annyi különbséggel, hogy ott nem tapasztaljuk azt a „pörgést”, mint a néhány másodperces TikTok videóknál. Ezzel kapcsolatban sokak számára nem idegen a MrBeast név, aki már több, mint 127 millió feliratkozóval rendelkezik, és mindezt célját elérve „érdemelte” ki. Nála is, mint minden más influenszernél a pörgés, effektek, különböző valós vagy valótlan értelmetlen információk közlésén van a hangsúly.

E néhány mondatból gondolkodás nélkül szembesülünk azzal a ténnyel, hogy bár érdekesebbnél érdekesebb információkkal látnak el bennünket, a tényleges érték elhalványult, ezzel együtt a klasszikus szépirodalmi alkotások is háttérbe szorultak.

Bár az internet világa mára végtelen információval halmoz el minket, sőt egyes platformokon találkozhatunk irodalmi művekkel is, valójában a szépirodalom iránti igény megszűnt. A helyzetet valószínűleg a helyes gyermekkori nevelés, valamint a jó oktatási rendszer, megfelelő tankönyvek, elemzési, közvetítési mód, tanterv segíthet. **Hanisné Petró Valéria** *Az irodalom és medialitás viszonya a középiskolai oktatásban* című folyóiratban megjelent cikkében így ír erről: A mostani, kísérleti irodalomkönyvek 9–10. évfolyamon pontosan arra törekednek, hogy a tanuló személyesen érdekeltté váljon a tárgy tanulása kapcsán. A leckék végén olyan internetes feladatok és mai művek jelennek meg, amelyek kötődést próbálnak kialakítani a feldolgozott műhöz. A média változatos

feldolgozásokkal segíti az irodalmi alkotások megértését. [65]. Megfigyelhető, hogy az imént leírtak már egyre gyakrabban fordulnak elő tankönyvekben, készítetve a tanulókat az olvasásra.

A középiskolai oktatásban az irodalom és a medialitás kapcsolata több területen is megjelenhet. Az egyik terület a digitális irodalom tanítása, amely magában foglalja a digitális könyvek vagy e-könyvek, blogok, online folyóiratok és egyéb irodalmi alkotások elemzését és értelmezését. A tanulóknak lehetőségük van arra, hogy a digitális világban találkozzanak az irodalommal és a digitális eszközök segítségével megvizsgálják az irodalmi művek és az internetes alkotások közötti kapcsolatokat.

A másik terület, ahol az irodalom és a medialitás viszonya megjelenhet a középiskolai oktatásban, az irodalomtanítás módszertana. A digitális korban a tanulók könnyebben elérhetik az irodalmi műveket az interneten, ami új lehetőségeket teremt az irodalomtanításban. Az irodalmi alkotások értelmezése és élménye azonban még mindig leginkább a nyomtatott könyveken keresztül érhető el. Ezért az irodalomtanításnak olyan módszertanra kell épülnie, amely lehetővé teszi a tanulók számára az irodalmi élmények és értelmezések széles spektrumának megismerését, beleértve a digitális világban is elérhető irodalmi alkotásokat.

Az irodalom és a medialitás kapcsolatának megfelelő kezelése a középiskolai oktatásban lehetővé teszi a tanulók számára, hogy az irodalom megismerése és értelmezése során felkészüljenek a digitális kor kihívásaira és a digitális média által nyújtott lehetőségekre. Ezen kívül az irodalom és a medialitás kapcsolatának vizsgálata lehetőséget ad az irodalom tanításának továbbfejlesztésére illetve a tanulók motivációjára.

A mai világ embere felé az imént említettek által következtethetést vonhatunk le mennyi lehetőség tárul eldönteni ki is szeretne lenni, és mit szeretne képviselni.

Elég csupán a Csongor és Tünde mű szereplőire, és szereplőinek értékrendjére figyelünk kicsit, ahol kapunk pozitívat és negatívat egyaránt. A mi dolgunk csupán eldönteni melyiket szeretnénk képviselni.

A Csongor és Tünde mesedráma olvasásakor a valósághoz hűen az élet és az ember pozitív és negatív oldalával találkozhatunk. A szerző nem erőlteti a választást, de a végén akaratlanul is helyes

döntést hozunk és az értékálló utat választjuk. Ennek az útnak a során több szereplővel is megismerkedhetünk, amit égi és földi szférákra bonthatunk.

A mű összes szereplője:

Földi szféra:	Égi szféra:
Csongor	Tünde
Balga	Mirígy
Ilma/Böske	Éj
Ledér	Nemtők
Vándorok: Kalmár Fejedelem Tudós	Ördögfik: Kurrah Berreh Duzzog
Dimitri	

A pozitív szereplők csoportja és jellemzésük:

Csongor	<p>„Az ifjú hős”, a mű férfi főszereplője. Nem tündér, mint Tünde, és nem is „átmeneti” szereplő, vagyis hol tündér, hol meg ember, mint Ilma, hanem egyértelműen földi ember.</p> <p>Előéletéről, külsejéről tulajdonképpen semmit sem tudunk, a mű elején világkörüli bolyongásából, kiábrándultan tér meg szülei kertjébe, mert nem találta meg a boldogságot és a szerelmet.</p> <p>A dráma központi szereplője, akinek a szerelem és az azt megszemélyesítő Tünde utáni kutatásáról szól a darab.</p> <p>Érdekesség, hogy eleinte Vörösmarty Mihály számára nem volt egyértelmű, hogy mi lesz főhőse neve: a kéziratokban több verzió is szerepel, eleinte csak mint „Divór, tündérfi”, később Iboly, Igony, majd Kármány néven futott, ez változott végül a végleges Csongorra.</p>
Tünde	<p>A tündér, a mű női főszereplője. Tetre kész, határozott nő, aki mindenre képes és hajlandó szerelméért, Csongorért, még az örök életről is hajlandó lemondani érte.</p> <p>Néha kicsit elveszetten bolyong az emberi világban, de bátran próbál megbirkózni az itteni, számára ismeretlen és idegen problémákkal.</p> <p>Neve Vörösmarty saját találmánya, előképe pedig Tündér Ilona volt. A név nem volt rögtön meg Vörösmartynak, a darab</p>

	<p>cselekményvázlatában még mint „aranyhajú lány” szerepel, később a Himál nevet kapja, majd végül a Tündét.</p>
Balga	<p>Csongor szolgája, a mű humoros szereplője. Az emelkedett, eszményekre vágyó és azokért küzdeni akaró Csongorral szemben ő képviseli az egyszerű, hétköznapi, józan paraszti eszet. Segítsége nélkül Csongor valószínűleg nem, vagy sokkal nehezebben boldogulna.</p> <p>Az ő motivációja összetettebb és nehezebben megfejthető, mint Csongoré. Balga ugyanis az egyszerű, nem sok izgalmat tartogató paraszti létet cseréli fel Csongor szolgálásával és ráadásként reméli, hogy megtalálja szerelmét Ilmát is.</p> <p>Eredeti neve Árki. Általában lézerpontos megfigyelései vannak, más kérdés, hogy Csongor a legritkább esetben hallgat rá.</p> <p>Legfontosabb tulajdonsága az evéshez fűződő vonzalma: örökké éhes és szomjas, ennek megfelelően a legritkább esetben kap enni és inni.</p>
Ilma	<p>Tünde szolgálója, aki maga is tündér. Azonban nem mindig volt az, eredetileg Böske néven ember volt, Csongor családjának szolgálója. Innen ismeri Csongort, és tulajdonképpen ezért „emelte magához” őt Tünde és csinált belőle is tündért: fő feladata, hogy Csongorról meséljen Tündének.</p> <p>Míg Csongornak Balga, addig Tündének Ilma a hétköznapi megfelelője, párja.</p> <p>Érdekes viszony fűzi őt Balgához: Még Böskeként Balga megkérte a kezét, de az oltár előtt meggondolta magát és elmenekült. Érdekes, hogy hol vőlegényként, hol pedig férjként hivatkozik Balgára.</p> <p>A darab során végig se veled-se nélküled viszony fűzi Balgához. Kifelé, és egymás felé mindketten azt kommunikálják, hogy a másik házsártos, veszekedős (Ilma), borissza, falánk (Balga)</p> <p>Valójában azonban mélységesen szeretik egymást, és bármit megtennének a egymásért. Ezt mutatja Balga esetében az, hogy Csongor szolgájának szegődik, hátha megtalálja Böskét, Ilma esetében pedig az, hogy a mű végén lemond a tündér lét lehetőségéről csak azért, hogy visszatérhessen az emberi világba szerelméhez, Balgához.</p>

A negatív szereplők csoportja és jellemzésük:

<p>Mirígy</p>	<p>Ő a gonosz boszorkány. Amíg a fantáziavilág, a tündérvilág szereplői közül Tünde képviselő a „jót”, addig Mirígy a „rossz”, a „gonosz”.</p> <p>Tulajdonképpen ő mozgatja az eseményeket, bár cselekedeteinek pontos mozgatói csak fokozatosan, a mű végére derülnek ki.</p> <p>Mindent elkövet annak érdekében, hogy elszakítsa egymástól Csongort és Tündét, illetve, hogy szerelmük ne teljesülhessen be.</p> <p>A mű végére kiderül, hogy valójában a Tünde által Csongor szüleinek kertjébe ültetett aranyalma fa gyümölcseire fáj a foga, mert ettől reméli azt, hogy megszépül és megfiatalodik.</p> <p>A népmesék gonosz boszorkája/mostohája ő, ennek megfelelő külső és belső tulajdonságokkal: gonosz, rosszindulatú, ármánykodó, hazudós, öreg, ráncos.</p> <p>És megvannak a varázslatos tulajdonságai is: képes a távolba és a jövőbe látni, illetve kővé tud változni, sőt egyéb alakot is fel tud venni.</p>
<p>Ördögfiak: Kurrah, Berreh, Duzzog</p>	<p>Kurrah, Berreh és Duzzog. Eleinte önállóan ármánykodnak, később szövetségre lépnek Mirígygel, majd ellene fordulnak, a mű végén pedig el is fogják a gonosz boszorkát.</p> <p>Neveik hangutánzó szavak. Mirígy elvarázsolja őket, ezután manóként jelennek meg. Érdekes, hogy a manó vagy ördögfi megnevezés a darabban nem következetes, hol így, hol úgy nevezi őket Vörösmarty.</p> <p>Kálváriájuk akkor kezdődik, amikor megesznek egy rókát, amiről persze nem tudják, hogy Mirígy átváltoztatott lánya. Ezért változtatja őket manóvá Mirígy, a manók pedig bosszúból ezért fogják el és adják át Tündének.</p> <p>Fontos szerephez jut még családi örökségük: a palást, az ostor és a bocskor is. Ezek a varázslatos tárgyak többször is szerephez jutnak: az ördögök összevesznek a birtoklásukon, majd csellel Csongorhoz kerülnek, később az ördögfiak hétköznapi tárgyakra cserélik őket, majd pedig tönkremennek.</p>
<p>Ledér</p>	<p>Beszélő név, könnyelműt, könnyűvérűt jelent. Mellékszereplő, Mirígy ármánykodásának köszönhetően keveredik bele a cselekménybe.</p> <p>Életéről megtudjuk, hogy anyja meghalt, apja tüdőbajos, aki betegsége miatt nem tudja eltartani a családot, Ledér ezért áruba bocsátja a testét azért, hogy családja megélhetését és apja gyógyulását segítse.</p>

	<p>Az nem teljesen világos, hogy Ledért először átverték-e, azaz egy férfi szerelemmel hitegette, kihasználta, majd elhagyta, és a lány minden mindegy alapon választotta azt, hogy majd a testéből fog megélni, vagy pedig kifejezetten, tudatosan választotta ezt az életformát a családjá érdekében.</p> <p>Mirígy pedig kihasználja a lányt, ígérete szerint, ha Ledér elcsábítja Csongort, akkor Mirígy gazdaggá teszi.</p> <p>Ledér azonban végül nem Csongorral találkozik, hanem Balgával, ebből pedig számos humoros helyzet adódik.</p> <p>Egyes nézetek szerint Ledér a prostituált első magyar szépirodalmi megjelenítése.</p>
--	--

Semleges szereplők csoportja és jellemzésük:

Fejedelem	<p>A Kalmárral és a Tudóssal együtt allegorikus alakok, akik egy-egy emberi életutat, életlehetőséget mutatnak be, természetesen negatívan.</p> <p>A Fejedelem a hatalomvágy, az erőszakos hatalomgyakorlás, a véres hódítás jelképe, akinek egyetlen célja az, hogy seregével minél nagyobb területet hódítson meg. Hódításának azonban nincs célja, a hódítás kedvéért hódít.</p> <p>Csongor kétszer találkozik vele: először, amikor Tündérhont keresi. A Fejedelem kineveti és közli vele, hogy nem tudja, hol van Tündérhon, de ha Csongor megtalálja, akkor szóljon neki, és ő majd meghódítja.</p> <p>Másodszor a mű végén találkoznak, ekkorra a Fejedelem már megbukott, elvesztette hatalmát. Túl sokat, túl nagy hatalmat akart, és végül elárulták őt.</p> <p>Érdekesség, hogy eredetileg nem Fejedelemnek, hanem Királynak hívták, de ebben a formában a cenzúra nem engedélyezte, ezért változtatta Vörösmarty őt Fejedelemre.</p>
Kalmár	<p>A Tudóssal és a Fejedelemmel együtt allegorikus alakok, akik egy-egy emberi életutat, életlehetőséget mutatnak be negatívan.</p> <p>A Kalmár a kapzsi, nyereségorientált, pénzéhes, csak a haszonnal, a profittal törődő kereskedő jelképe, akit csak a pénz és a gazdagság érdekel, bármit elad, bármit megtesz, hogy az áhított vagyont megszerezze.</p> <p>Csongor kétszer találkozik vele: először, amikor Tündérhon hollétéről érdeklődik tőle. A Kalmár persze kineveti Csongort, amiért egy mesebeli helyet keres, ahelyett, hogy inkább a haszonnal törődne.</p>

	<p>Másodszor a mű végén találkoznak, amikor a Kalmár már elnyerte méltó büntetését: elszegényedett, tönkrement, ruhája rongyos és a köszvény miatt már bottal jár.</p> <p>Alakja azt példázza, hogy mennyire nem a pénz, a vagyon és a gazdagság fontos az életben.</p>
Tudós	<p>A Kalmárral és a Fejdelemmel együtt allegorikus alakok, akik egy-egy emberi életutat, életlehetőséget mutatnak be, természetesen negatívan.</p> <p>A Tudós ugyan a tudást képviseli, de ez az úgynevezett „értéktelen” tudás, aminek nincs gyakorlati haszna. A Tudós örökké csak kérdéseket tesz fel, de ő válaszokat nem keres, azok nem érdeklik, csak a kérdés kedvéért kérdez.</p> <p>Csongor kétszer találkozik vele: először, amikor Tündérhont keresi. Ekkor a Tudós közli vele, hogy Tündérhon természetesen nem létezik, hisz a tudomány szerint nem létezhet, csak álom és a fantázia szüleménye.</p> <p>Másodszor pedig a mű végén találkoznak, ekkor a Tudós már beleörült filozófiai kérdéseibe.</p>
Dimitri	<p>Tulajdonképpen jelentéktelen mellékszereplő, csak egyszer jelenik meg, amikor Balga pálinkát akar venni tőle.</p> <p>Színpadai előadások alkalmával az alakját általában ki szokták hagyni, már az ősbemutatón sem szerepelt.</p>

Minden egyén különböző értékrenddel bír. A mai világban, beleértve a virtuális világot is egyaránt, magunkhoz hasonló emberekkel vesszük fel a kapcsolatot, akik társaságában jól érezzük magunkat, hisz gondolataink valamennyire hasonlóak. De a valós térben ez nem ennyire egyszerű. Meg kell birkóznunk azzal, hogy a körülöttünk levő különböző személyiségű emberekkel megtaláljuk a közös hangot, ahogy a műben is megvilágítja azt a szerző. Mindezekre az iskolában is kulcsfontosságú hangsúlyt fektetnünk a mű elemzésekor. Hiszen Csongor és Tünde kapcsolata sem volt egyszerű. Míg Csongor a földi- addig Tünde az égi szférát képviselte, így egyértelmű, hogy értékrendjük különböző, de mégis megtalálták a közös pontot együtt. Tünde lemond a tündéri létről és földi együttélésben kell, hogy megtalálják a közös boldogságot.

„Igy fogunk mi kéjben élni

'S a' világgal nem cserélni.” (168. o.)

Ilma és Balga kapcsolata sem felhőtlen. Mindkettejüknek türelemre van szükségük, hisz személyiségük eltérő, és közös életük veszekedésekben gazdag, de a szerelem tüze kettejük között mindezek ellenére ég, így tehát az ő szerelmükre az „egymást elviselni nehéz, de mégsem lehetetlen” kifejezés jellemző. De Ilma veszekedéseik ellenére is szép szavakkal becézi őt: lelkem, kedvesem.

„Oh a' lelkem hogy szeret ,

Csókot kér nem kenyeret ;

Jőj ; ha nem jössz , én megyek le

'S ott találom enyhemet”. (118.-119. o.)

Nagy szerepet játszik a műben a gonosz Mirigy is. Rendeltetésében érezhető, hogy ő csak a gonosszal tud azonosulni.

„Hát hová mégy szép leányom ?

Oh te gyöngy, te páva toll !

'S hát hová mégy gyermekem ? „ (84. o.)

Ledér, Mirigy lánya szintén a negatív szereplők közé tartozik. Párbeszédük kedves, nyájas.

Az ő szerepük is tanulságos, mégpedig azért, mert egy negatív, rosszakaró jellem mindig magányos lesz, hacsak nem találja meg szintén negatív párját, akinek értékrendjével tud azonosulni.

Külön meg kell említeni az Éj szerepét, ami mondanivalója nagy értelemmel bír. Központi szerepe van, hiszen az élet értékeiről gondolkodik és saját értékeinek mintegy összefoglalóját adja át a monológban. Mivel az értékrend kérdésével foglalkozunk a szereplők értékének bemutatása mellett, különösen fontos helyet foglal el amelyben Vörösmarty az élet értékéről megfogalmazott gondolatait fejtette ki.

Monológja a következő:

Az ember feljő, lelke fényfolyam,

A nagy mindenség benne tükrözik.

*Megmondhatatlan kéjjel föltekint,
Merőn megbámul földet és eget;
De ifjúsága gyorsan elmúlik,
Erőtlen aggott egy-két nyár után,
S már nincs, mint nem volt, mint a légy fia.
Kiirthatatlan vággyal, amíg él,
Túr és tűnődik, tudni, tenni tör;
Halandó kézzel halhatatlanul
Vél munkálkodni, és mikor kidőlt is,
Még a hiúság műve van porán,
Még kőhegyek ragyognak sírjain,
Ezer jelekkel tarkán s fényesen
Az ész az erőnek rakván oszlopot.
De hol lesz a kő, jel, s az oszlopok,
Ha nem lesz föld, s a tenger eltűnik.
Fáradtan ösvényikből a napok
Egymásba hullva, összeomlanak;
A Mind enyész, és végső romjain
A szép világ borongva hamvad el;
És hol kezdve volt, ott vége lesz:
Sötét és semmi lesznek: én leszek,
Kietlen, csendes, lény nem lakta Éj. (130. o.)*

A részlet Vörösmarty Csongor és Tünde mesedramájának zárómondata, amelyben az Éj királynője fogalmazza meg a mű egyik legfontosabb mondanivalóját. Az ember élete és munkája hiábavaló, ha csak a földi életre fókuszál, és nem képes felismerni a nagyobb egészet, amelybe majd beilleszkedik. Az idő múlása, a világ végső romja és az örökkévalóság felé haladás témáját feszegeti

a monológ, és rámutat arra, hogy csak az életünk során tanult érték, a szeretet maradandó az idők végéig. Az Éj szereplője az egész mű metaforikus alakja, amely az élet végső határait jelképezi, és felhívja a figyelmet az emberi létezés véges volta és értelmetlensége felé.

Ezzel el szeretné azt is mondani, hogy az ember a világban milyen kicsi, törekeny és mulandó. Ifjúsága hamar elmúlik.

Monológyszerű szövege egy mítosz, modern filozófiai elemeket is tartalmazó betétköltemény.

Körforgásszerű történelemképet ad, amely szerint a fejlődés csak látszólagos. Az előrejutást egyébként a mű eseménysora is tagadja, hiszen a vándorok is visszatérnek.

A visszatérés, körforgás ilyen módon a pesszimiztikus világkép jele, de értelmezhető úgy is, hogy a boldogságot nem a tündérmesékben vagy a romantikus kalandsorozatban kell keresnünk, hanem inkább önmagunkban.

Az Éj királynőjének monológja azonban egyértelműen reménytelenséget sugároz. Az ember szerepének kijelölésében csaknem olyan szélsőségesen pesszimista, mint Az emberek című Vörösmarty-költemény, világképének egésze pedig csaknem annyira leverő, mint Előszóé.

A leírtak alapján különösen fontos, hogy a virtuális világba menekülő, azonosságot kereső embereket a különbség, egyéniség felfedezésére és elfogadására tanítsuk.

A szereplők kapcsolataik alkalmasak arra, hogy formálják a mai emberek személyiségét.

3.2.1. A főszereplők értéktudata.

*„Mindenki igényli a stabil, magas önértékelést, az önbecsülést
és a mások általi értékelést.*

*Az önértékelési szükségletek kielégítése az önbizalom,
az értéktudat, az erő, a képesség és az alkalmasság érzésére vezet, arra,
hogy hasznos az ember és szüksége van rá a világnak.”*

(Maslow)

„A világ olyanná alakul, amilyenné a fiatalságot nevelik.” – meg kell említenünk Jókai Mór sokatmondó gondolatát. Ugyanis korunk európai emberének értéktudata nem jó irányba változik. Erre az értéktudat változásra vitathatatlanul nagy hatással van a média, és az ott megtalálható tartalmak sokasága.

Ezt az eszmefuttatást támasztja alá a 21. század tudósai című könyv, ahol 12 tudós véleményt formál napjaink megváltozott értékrendjéről. Közülük **Csíkszentmihályi Mihály** sorai elgondolkodtatóak: ...érezhető valamiféle önelégültség, mely szerint a világ tartozik nekünk valamivel. Mintha minden, amink van, csak úgy járna nekünk. Mintha mindent meg kellene kapnunk, amit szemünk-szánk megkíván anélkül, hogy igazán megdolgoznánk érte, hogy érdekelne bennünket mások sorsa, a jövő. Sokan érzik úgy, hogy minden megilleti őket, a cégek menedzsereitől kezdve, akik szerint négyszázszorosát kell kapniuk annak, amit alkalmazottaik kapnak, azokig a munkásokig, akik szerint feltétlenül főnökeik villáinak kacsalábon forgó utánzataikban kell lakniuk. Felesleges hangsúlyoznom, hogy hiába vágyunk arra, hogy az ilyen anyagi célok megvalósíthatóak legyenek, bolygónk létfeltételei nem teszik azt lehetővé [70]. A tudomány minél fejlettebb, annál több kényelmet kapunk tőle, és az elégedetlenség egyre inkább tapasztalható, mint a problémamentesség.

Folytatja gondolatait az oktatásról: Elsősorban az iskolákon és a munkahelyeken belüli teendőkről beszélnek, mert ezekhez értek valamicskét. Az oktatást rendkívül fontosnak tartom, és azt gondolom, hogy nem lehetünk túl büszkék arra, ami az iskolákban történik. Azzal, hogy mennyi

információt szereznek gyerekeink az iskolában, rengeteget törődünk, de azzal, hogy milyen értékeket, életstílust alakítanak ki magukban, vagy hogy miként gondolkodnak, már igen keveset [70]. Nagy igazságokat tartalmaznak a tudós gondolatai. Elgondolkodtatóak ezek a szavak. A mai gyakorlati haszon elvét követő közoktatásban fontos helyet kell kapnia a gyerek erkölcsi nevelésének is.

Szontagh Pál az *Értéktudat, értékorientáció az iskolában* cikkében elmondja: Nyilván nem vállalkozhatunk itt tételes felsorolásra az iskola által előtérbe állítandó értékek vonatkozásában, egyet-kettőt mégis ki kell emelnünk: a teljesítmény, a tudás tisztelete; tolerancia: a más származású, vagyoni helyzetű, vallású, testi-szellemi állapotú embertárs elfogadása; cselekvő segítőkészség; becsületesség, igazmondás; önmagunk vizsgálata, ismerete és vállalása. Egyik bensővé tétele sem könnyű feladat, egyik sem tanítható lexikális ismeretek által – a nevelő személyes példaadása, a történelmi korok és a minket körülvevő világ pozitív példáinak kiemelése nélkül nem is elsajátíthatók. [64]

Egyetértünk Szontagh Pál értékítéletével az általunk vizsgált alkotás szintén alkalmas ennek az értékrendszernek a közvetítésére.

Elsősorban megismerhettük Csongort, a mű főszereplőjét, az ifjú hőst, aki egy ember, és nem tündér. Ő az ifjú hős aki fiatalsága ellenére az igaz szerelem megtalálását választotta, aki az egész történet során azért küzdött, hogy az igaz szerelmet megtalálja.

Minden országot bejártam,

Minden messze tartományt,

S aki álmaimban él,

A dicsőt, az égi szépet

Semmi földön nem találtam. (3. o.)

A dráma központi szereplője, akinek a szerelem és az azt megszemélyesítő Tünde utáni kutatásáról szól a dráma.

Különösen fontos, hogy Csongor nem a pénzt, vagyont, hanem a szerelmet keresi, az égi szép utáni vágy emészti a lelkét. Csongor határozottan tudja, hogy mit keres, de nem találja. Őt egyáltalán

nem vonzza a pénz, sem semmi mulandó érték. Csupán Tündéről álmodozik, és ami nem a szerelem és boldogság, mindennek ellentmond.

*„Szép fa, kertem új lakója,
Mely, mint nem várt ritka vendég,
Félig föld, félig dicső ég,
Ösmeretlen kéz csodája
Állsz előttem, s a kopárra
Életet, fényt, gazdagságot,
S hintesz álmot a sovárra,
Mint tehessem, mint lehet,
Hogy ne nyomjon engem álom,
S megláthassam kincsedet?” (9. o.)*

Már az első találkozásnál le tudjuk vonni a következtetést, Csongor mennyire rajong a tündérlányért, mikor el kell engednie, hiába ezt a találkozást Tünde kezdeményezi, aki a műben egy határozott, céltudatos jellemet képvisel, és a szerelemért bármire képes, ugyanis Csongorba rögtön beleszeret.

*„Tünde! Tünde! még alig
Láttam arcod hajnalában,
Szép szemed két csillagában
Felderülni mennyemet;
Illetetlen ajkaiddal,
Szívkötő hajfodraiddal
Még nem játszhatott szerelmem,
S Tünde, búcsút kell-e vennem.” (16. o.)*

...,Tünde, nézz körül utószor:

Még, ha föld ez, és az ég,

Hidd, meglátlak valaha.” (19. o.)

Megjegyezhetjük, hogy Csongor jelleméből a mai kor fiatal fiúinak/férfiainak nagyon sokat lehetne meríteni. Mivel találkozott szerelmével, már tudja mit kell keresnie. Ő nem adja fel a boldogság keresését, nem hátrál, nem keresi a könnyebbik utat, mindössze a középsőt:

„Sík mezőben hármas út,

Jobbra, balra szertefut,

A középső célra jut.” (20. o.)

Csongor nem letérve az útról, nem elcsábítva megtalálja szerelmét, és e szép sorokkal zárja saját szónoklatát:

„Tünde! - ah, vagy még ne higyjem

A csalóka tűneményt,

E szavaknak, e szemeknek?

Jaj, ha mégis álmodom!

Nem, nem, e szem, és az arc,

E kar és a rózsaujjak,

E sugárból alkotott test,

És e minden oly dicsően

Egy tökélybe összetéve,

Nem lehet más, nem lehet több;

Egy van ily kép mindörökké,

S csalhatatlanul való.

Tünde, Tünde, ah, te vagy!

S annyi szenvedés után

Nyugszom égi kebleden!

Sirok égi kebleden!” (167. o.)

A főszereplőnk értéktudata több az átlagosnál. Személyében egy példamutató, lovagias embert ismerhetünk meg (a tanulók szájából elhangzott jellemzése alatt a „gentleman” szó is). Jelleme arra tanít, hogy érdemes az „értékért” küzdeni, és egy hosszú utat végigjárni, mert minden fa megtermi gyümölcsét. Megmutatja egy igazi férfi viselkedését aranyszívével. Megtanítja, mennyire kitartónak kell lenni, és ha nehézség adódik sem szabad feladni.

Másodszor a tündérlány, Tünde, a lányok kedvence kap szót. Ha őt jellemezni kell, egy mindenre képes tündér, aki hajlandó szerelméért, Csongorért, még az örök életről is lemondani. A fa is az ő kezei közül származik.

„A fa kincseket terem,

A fő kincs, a szerelem,

Szép világa álmainnak,

Melyek e vidékre vonnak,

Ah, az rajta nem terem.” (12. o.)

Tünde bármennyire különbözik kedvesétől akár a hovatartozást illetően is, pont annyira egyezik céljuk. A tündérlányt sem foglalkoztatja sem a pénz, sem a siker, mindössze a boldogság és Csongor, akivel érzéseik egyaránt kölcsönösek.

„Messze honból,

Látod, mily hiába járok.

E kies fát mily hiába

Ültetem vad föld porába,

Kedvesemre nem találok.

A fa kincseket terem,

A fő kincs, a szerelem,

Szép világa álmainnak,

Melleyek e vidékre vonnak,

Ah, az rajta nem terem.” (12. o.)

Sajnos újra eljött a búcsú pillanata. De Tünde is megbizonyosodott róla, miért is érdemes élnie.

„Még alig szemléltelek,

Hű szerelmem hajnalát,

Rózsabokrát vágyaimnak,

Rég ohajtott kincsemet,

S ösmeretlen karjaidtól,

Még nem ízlett csókjaidtól,

Elszakasztom szívemet.” (16. o.)

...

„Most és többé nem soha.

Csongor, ah ne légy felejtőm.

Hű szerelmem e kebelben,

Mint az általültetett ág,

Mely tavaszt és új napot vár,

Úgy fog várni évről évre,

És örökre nem virítani -

Csongor, ah az éj múlik

Végzetemnek űz hatalma.

Tünde búcsút mond, siralmast,

Az örömnék és neked.” (19. o.)

Búcsúja Csongortól gyönyörű, és egyben szomorú. Már rögtön az első sorokban érezhető törekenysége, kedvessége, a boldogság utáni szomja.

„Csongor, ah, elfárad a szó,

És az ész elégtelen

*Elgondolni, elbeszélni,
Amit e megáradott szív
Boldogsága tengerében
Érez és tud, sejt s ohajt.
Jer, nyugodjál e karok közt,
S hagyj nyugonnom karjaid közt.
Háborítatlanúl
Így fogunk mi csendben élni,
S a bajoktól messze lenni,
Hagyd virágzó ajkaidnak
Rám omolni csókjait,
És fogadd el ajkaimnak
Szívből áradt válaszit.
Megzavarhatatlanúl
Így fogunk mi kéjben élni,
S a világgal nem cserélni.” (167. o.)*

Végül rengeteg küzdelem ellenére elnyerik az igaz szerelmet. A tündérlány, szerepe arra tanít, hogy néha fel kell adnunk számunkra fontos, olykor „nélkülözhetetlen” tényezőket az életben ahhoz, hogy egy sokkal nagyobb értékre váltsuk őket, ami megfizethetetlen hisz ő is lemondott az örök életről, a Tündérhonról, szerelméért. Mindkettejüknek önmagukat kellett feláldozni a másikért.

Tanulságos mindez mai kor emberének, aki a szórakoztató kultúra csapdájában azt a tanítást kapja, hogy a boldogság megteremtéséhez a külső értékek a fontosak és a kinézet dominál.

A befejezésben az a kettősség kap hangot, amelyet Vörösmarty a Gondolatok a könyvtárban című versében is megfogalmazott: Ember vagyunk, a föld s az ég fia.

A szerelem Csongor és Tünde két világszintje, a föld és az ég között teljesedik ki. Az egyik nincs összhangban a másikkal, azaz a föld az éggel, hanem a harmónia a két szint egyensúlyában valósul

meg. Ez azt jelképezi, hogy az embert földi kötelékei határozzák meg, ezért nem választható el a valóságtól, nem lehet boldog pusztán az irreális világban.

A mesedráma másik két főszereplője Ilma és Balga, a két földi ember, akik kapcsolata több a bonyolultnál, néha kissé ironikus, akár az is ahogyan a következő sorokban is fogalmaz Balga:

*„Medve cammog a hegyen,
S annak ilyen lába van;
Ilyen lábon csúsz az ólnál,
Nád sövényű juhakolnál;
S míg ez mindent összemász,
Alszik a boros juhász,
Úgy megalszik, szinte nyeg,
A szakállos köpönyeg
(Bunda másképp), mely alatta
A szugolyban hentereg,
S föl nem ébred, meg nem hallja,
Hogy zshivány jön, és megyen.” (45. o.)*

A humoros férj, és jegyese/felesége kapcsolata azért is bonyolult, mivel Balga folyamatosan éhes. Még néha mondanivalóját sem tudja másképp kifejezni:

*„Mily puhák szép karjaid,
Mint a szép fehér szalonna,
Kedves, édes oldalborda
És ez a fürt - oh, ölellek.” (110. o.)*

Rá nem jellemző az a kedvesség, udvariasság, ami Csongorra. Az éhség annál inkább. Mikor végül találkozik szerelmével is ezekkel a sorokkal „üdvözlí”:

*„Hát hitetlen álnok asszony,
Igy kell futnod a világon,*

*Mintha férjed már nem élne?
Hányszor éhezém miattad,
Hány ezerszer szomjuhoztam,
Korhely, hitszegő teremtmény!
És te - ördög tudja jobban -
Addig merre sátoroztál,
Hol neveltél, hol mulattál?
Özvegyasszony képeiben
Így kell csalnod a világot?
Állj meg, s valld ki bűnödöt,
Vagy tudom, hogy addig ütlek,
Mig gombóccá változol.” (161. o.)*

Sorait Ilma sem hagyja szó nélkül sohasem, és Balga utolsó soraira válasza elszomorító:

*„Ah! segíts meg; a kegyetlen
Balga megjött, és veréssel,
S szidalommal üdvözöl.” (161. o.)*

De a mű vége felé Tünde áldása a pár felé felvidítja az olvasókat:

*„Úgy legyen hát. Most vonúlj el,
Légy hatalmas férjeden,
S büntetésül addig hízlald,
Míg mozogni s enni tud.” (162. o.)*

Szerepük néha inkább vicces, mint romantikus. De ez így helyénvaló a műben. Jellemük és kapcsolatuk arra tanít, hogy mind különbözőek vagyunk.

Amennyiben össze kell hasonlítani, és különbséget kell tenni a két pár szerelme között, nem csupán annyi, hogy az egyik földi, a másik pedig égi szerelem, hanem hogy Csongor és Tünde

között jobban lángol a szerelem, Tünde határozottabb, Csongor pedig tiszta szívből szereti szerelmét. Balga és Ilma kapcsolatát bonyolultként ismerhetjük meg, néha pár pofon is elcsattan, és Balga hitetlennek nevezi hitvesét. Nem érti Csongort, miért kell a földöntúlra menni, hogy megtalálja szerelmét, mivel ő a földön is megtalálta.

Összegzésképp elmondható, hogy mindkét pár szereti és szerelmes egymásba. Mindössze másképp fejezik ki azt.

3.3.3. A Csongor és Tünde című mesedráma közvetítéseinek lehetőségei az iskolások értéktudatának nevelésében.

A megváltozott értékrendre nagy hatással vannak a különböző internetes felületek. Például a YouTube, ahol influenszerek gyártanak videókat sajátos értékrendeket képviselve. A fő kérdés az, hogy a megváltozott valóságunkban ma van-e helye az általunk kutatott alkotás értékrendjének.

Nem könnyű feladat egy ilyen mű értékeit átadni a tanulók számára. Tudatosítani kell, hogy egy hosszú filmben vagy sorozatban, esetleg egy néhány perces videóban sincs annyi mondanivaló, mint Vörösmarty 1831-ben megjelent művében. De erre csak akkor jönnek rá, miután elolvasták és értelmezték azt.

Feltételezéseink alátámasztása céljából fontosnak tartottunk megkérdezni a különböző korosztályú egyéneket az általunk vizsgált mű értékrendjével kapcsolatosan.

Nem reprezentatív kutatásunk keretein belül igyekeztem bizonyítani elméletemet valamit a 8. osztályos tanóra keretein belül mindezt alátámasztani és egy interneten is megosztott kérdőívünkből kiderült, hogyan vélekednek az emberek a műről, a tanításáról, illetve az internetes felületek pozitív és negatív hatásáról.

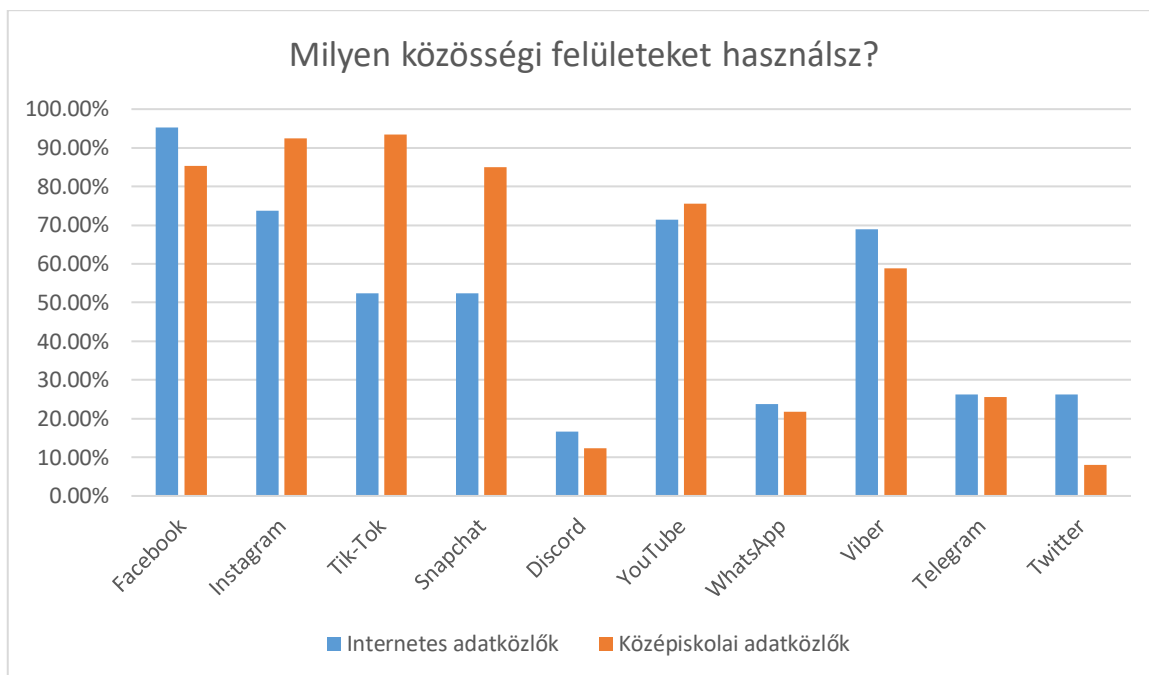
A kérdőívre 42 ember adott választ 12-50 éves kor között, őket internetes és középiskolai adatközlőkként jelzem.

A diagramokban a kék jelzés az **internetes adatközlők**, míg a sárga a **középiskolai adatközlők**, a piros pedig a **pedagógusok** számát mutatja.

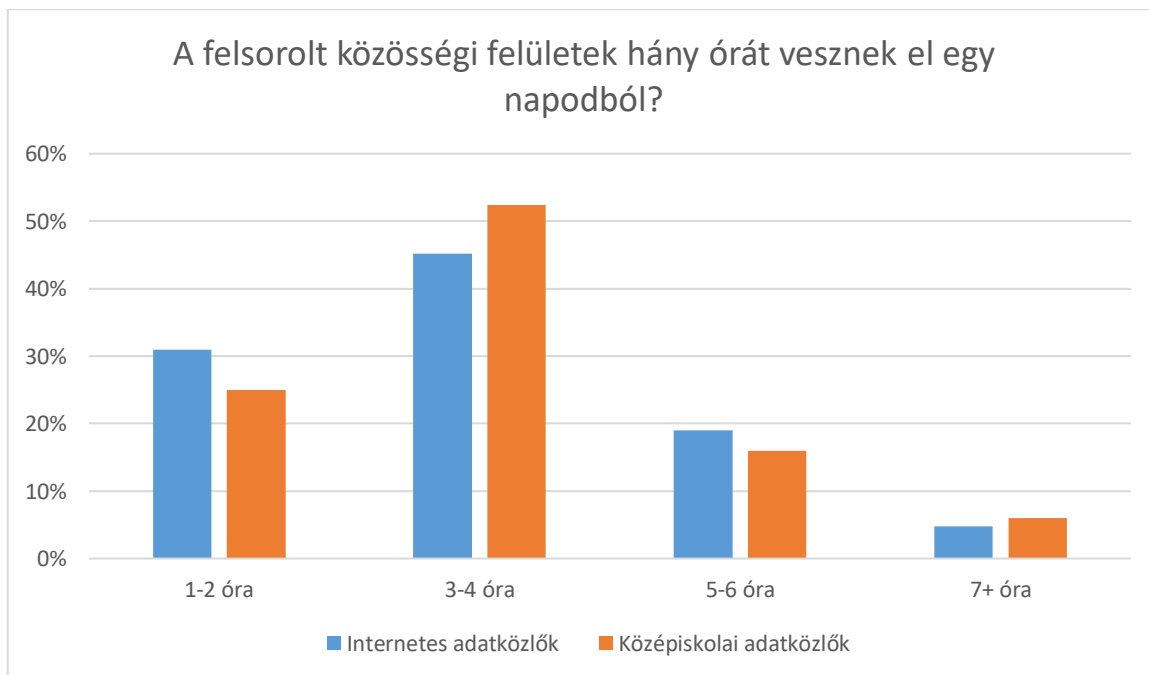
Az adatközlő középiskolások életkora 12-től 18 éves korig terjed. A 12 éves korosztályból ketten, a 14 éves korosztályból hatan (a tanóra keretein belül), míg a 17-18 éves korosztályból öten töltötték ki és elemezték a kérdőívet. A 17-18 éves korosztály a Munkácsi Szent István líceum 11. osztályos tanulói voltak, ami az öcsém közvetítésével jutott a tanulókhoz. Azért választottam ezt a korcsoportot (is), mert kíváncsi voltam a tanulók véleményére is a felnőttek, illetve a pedagógusok nézőpontjai mellett.

Megkérdeztük, milyen közösségi felületeket használnak, hisz a választék hatalmas. Az internetes adatközlők közül mindenki jelen van a közösségi felületeken. Egyértelműen a Facebook és az

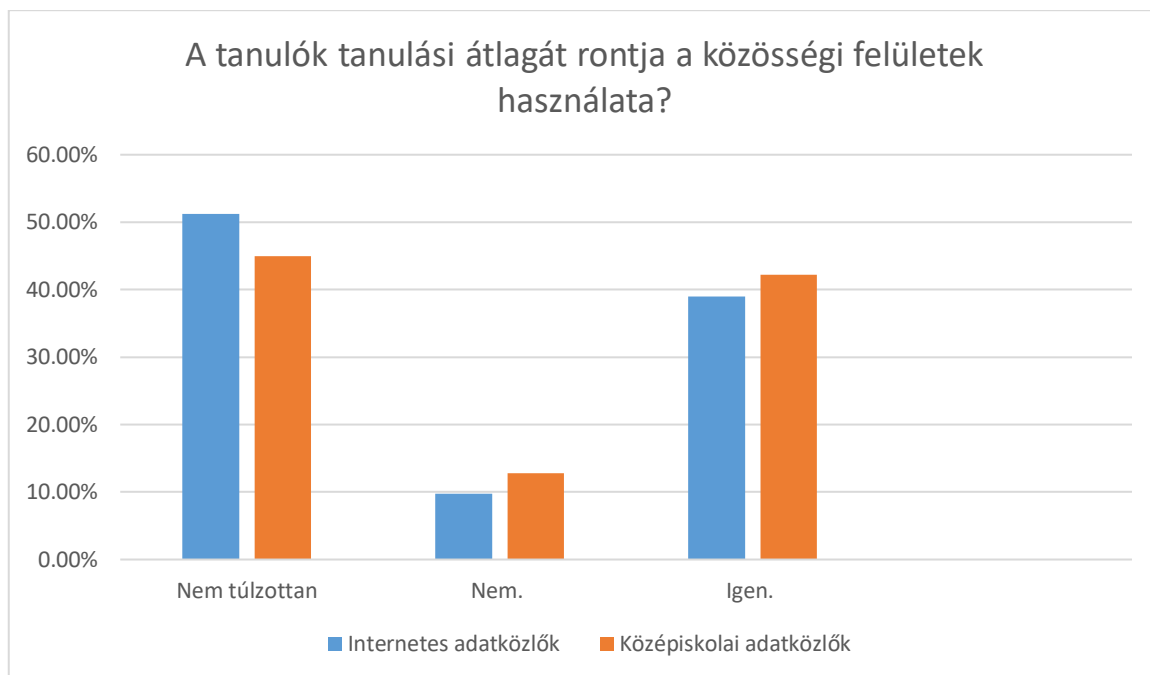
Instagram kapta a legtöbb szavazatot, de a középiskolai adatközlők is bőven jelölték a mindennap használt felületeket.

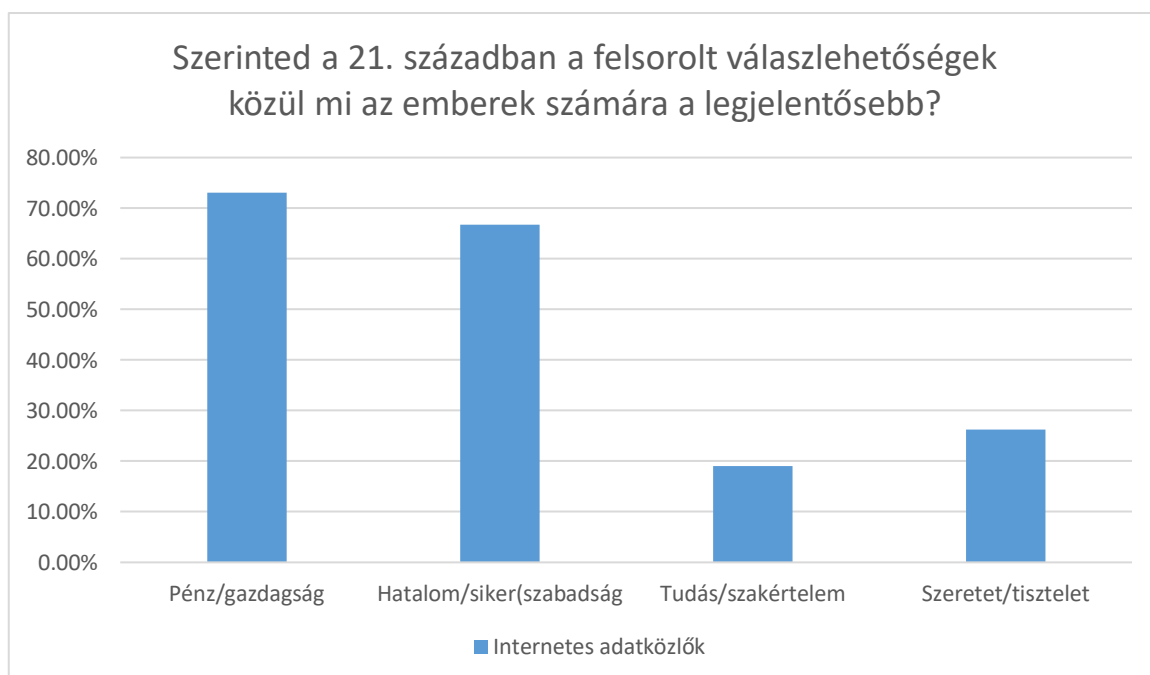
A 2. kérdés arra irányult, milyen időtartalmat töltenek a közösségi médiafelületeken. A következő diagramon ennek a százalékos eloszlását mutatjuk.

A kérdésünk arra is kitért, hogy a tanulók tanulási átlagát rontja-e ezek használata. Az arány százalékokban van feltüntetve.

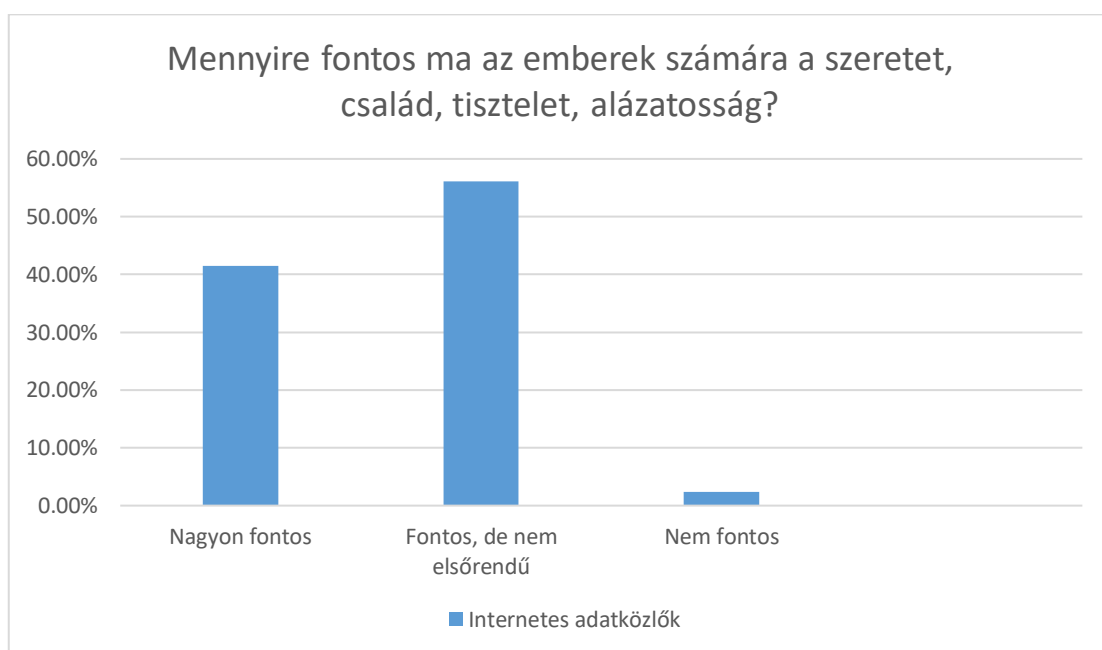
A következő kérdés az adatközlők értékrendjére volt kíváncsi. Mi az, amit elsődlegesnek tartanak: pénz/ gazdagság, hatalom/siker/szabadság, tudás/szakértelem, szeretet/tisztelet, szerelem. A válaszokat látván legelszomorítóbb kérdés volt, amiben is a 21. század legjelentősebb értékeiről kérdeztünk.

A középiskolai adatközlőknek ezt a kérdést nem tettem fel, hiszen ők tanulók, és még nem teljesen vannak tisztába a kérdés jelentőségével.

Minden bizonnyal a pénz és a gazdagság kapta a főszerepet, míg a szeretet, tisztelet, szerelem szinte csak az utolsó helyen szerepel, amit 29 internetes adatközlő támasztott alá.

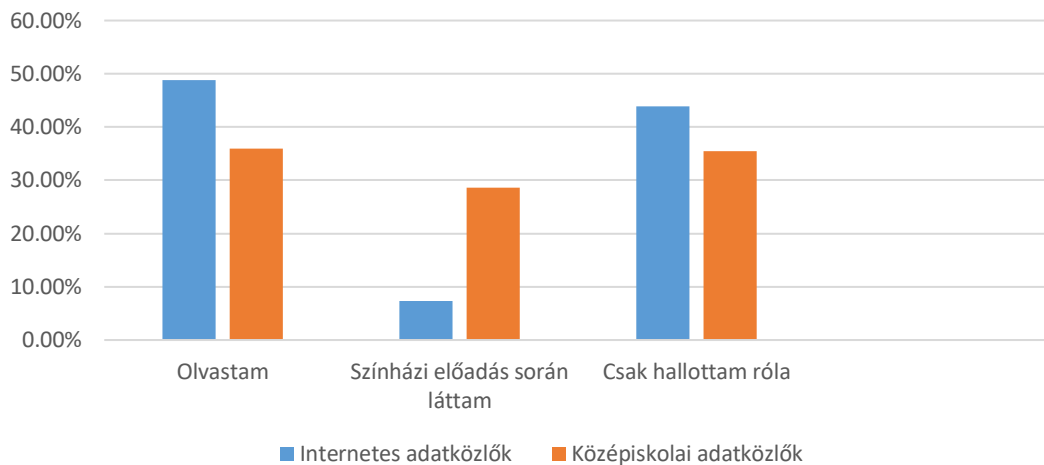
A következő kérdés arra irányult, hogy mennyire fontos az emberek számára a szeretet, család, tisztelet, alázatosság. Ezúton konzekvenciát vonhatunk le arról, hogy az internetes adatközlők nem következetesek, hiszen az értékrend tekintetében a szeretet és a szerelem az utolsó helyen áll, de a család és tisztelet kérdésére a többség azt állítja, hogy nagyon fontos, ami ellentmondásos.

Egyértelműen a „fontos, de nem elsőrendű” lehetőség kapta a legtöbb szavazatot, ami hatalmas gondot jelent.

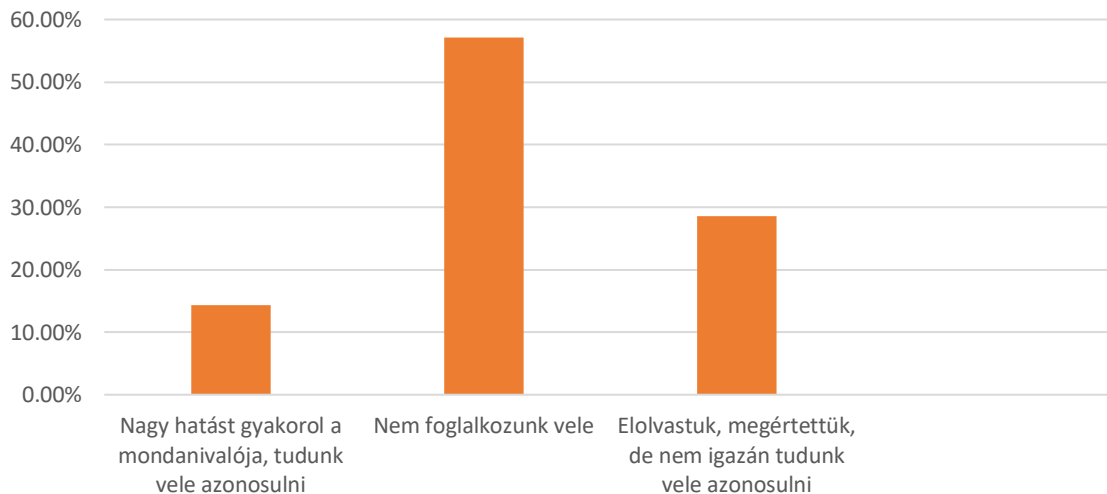
A következő kérdés kifejezetten a Csongor és Tünde című alkotásra vonatkozott. Arra voltunk kíváncsiak, hogy ismerik, olvasták vagy látták az adatközlők és válaszolók a művet. Nagy részük azt állítja, látta a művet színházi előadás formájában.

Olvastad, esetleg színházi előadás során láttad a Csongor és Tünde című mesedramát?

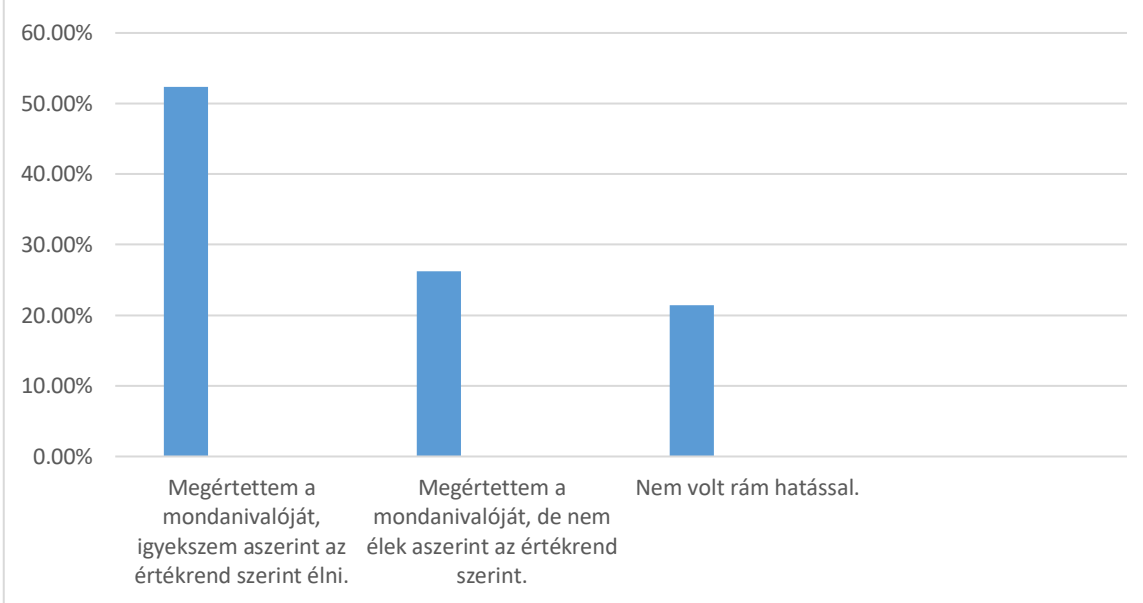
A következő kérdés kifejezetten a középiskolai adatközlők véleményére volt kíváncsi, a tekintetben milyen hatást gyakorolt rájuk a Csongor és Tünde című mesedráma.

Szerinted milyen hatást gyakorol a Csongor és Tünde című mű rátok, tanulókra?

Ugyanezt a kérdést külön feltettük az internetes adatközlőknek is.

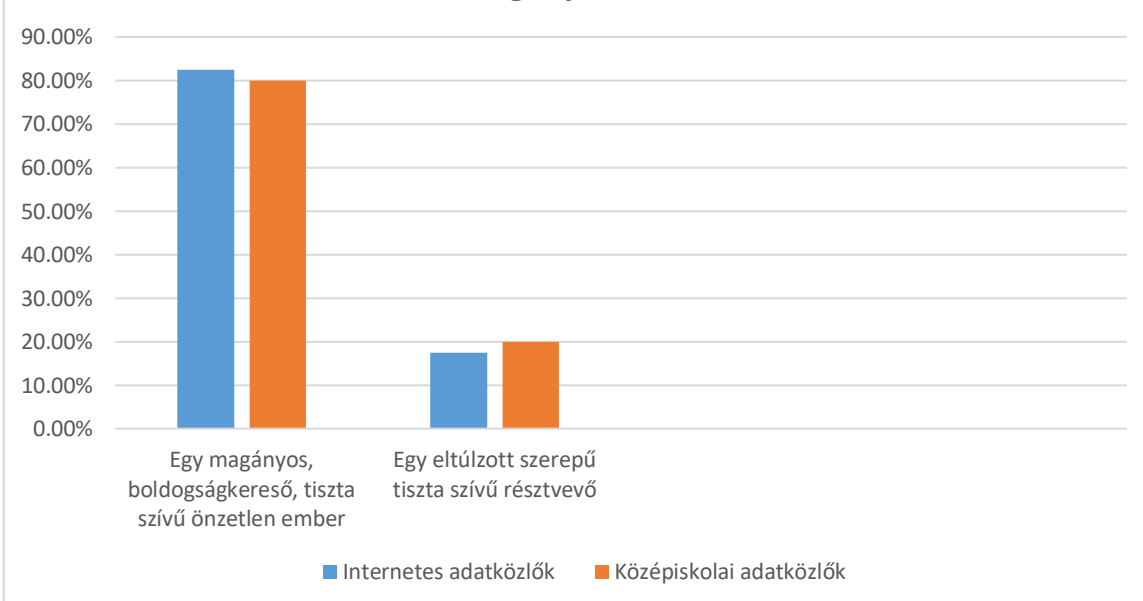
Milyen hatást gyakorol rád, a Csongor és Tünde című mű?

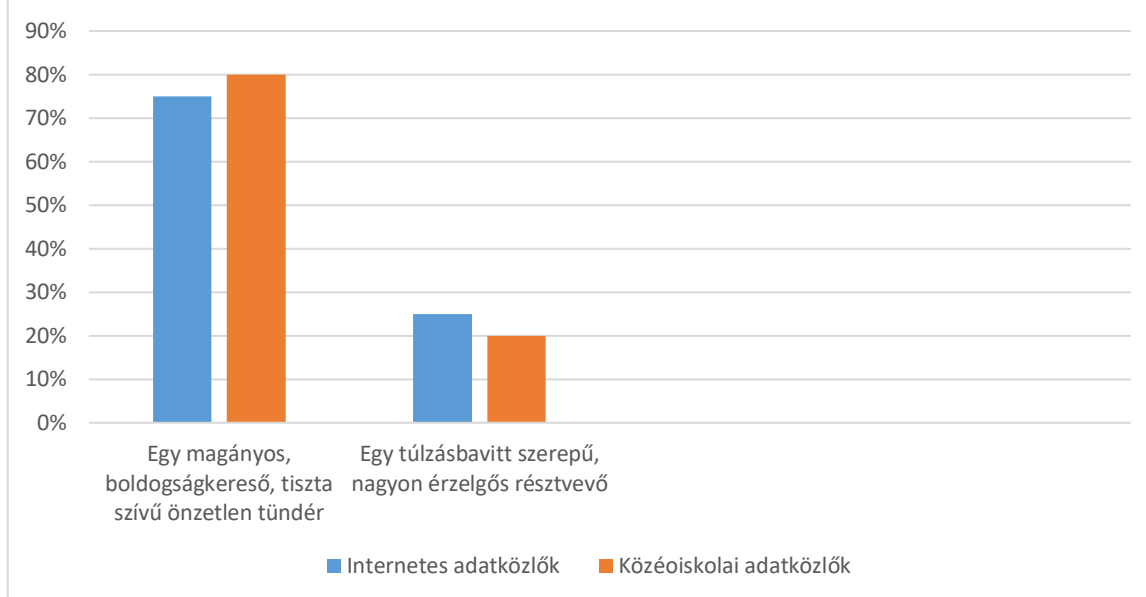
Mindkét diagramon az internetes adatközlők és a középiskolai adatközlők nagyrészt egybeesett a tekintetben, hogy pozitív hatásukra vélték a mesedramát, de nem élnek aszerint az értékrend szerint.

Feltettük azt a kérdést is, hogyan lehetne a két válaszlehetőség közül jellemezni a főszereplőket.

Csongor jellemzése

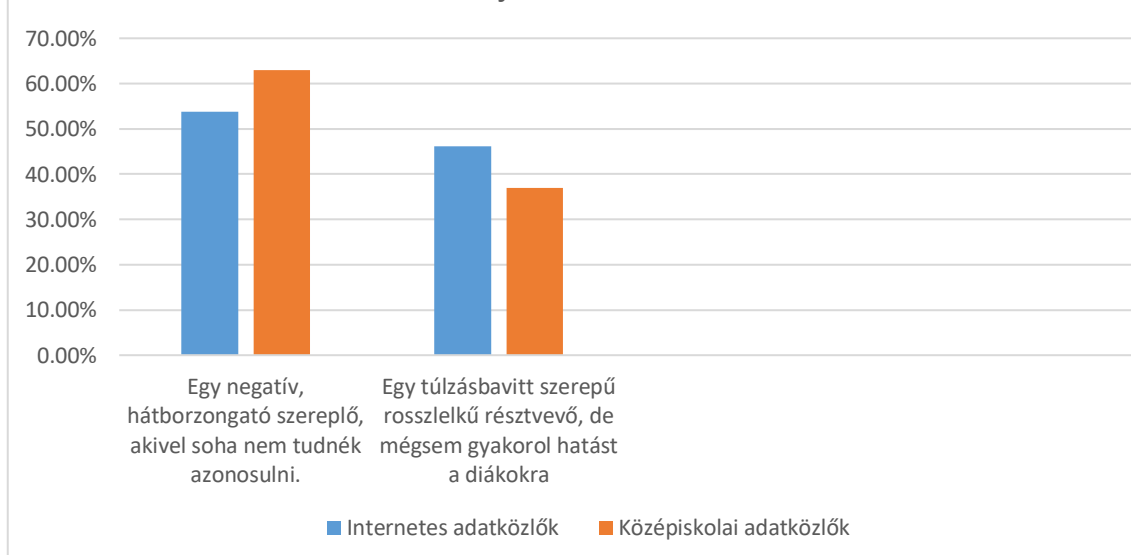

Tünde jellemzése

Nem feledkeztünk el Mirígyről sem szótejtteni. Megkérdeztük, milyennek gondolják őt, illetve gyakorol-e valamiféle hatást az olvasókra.

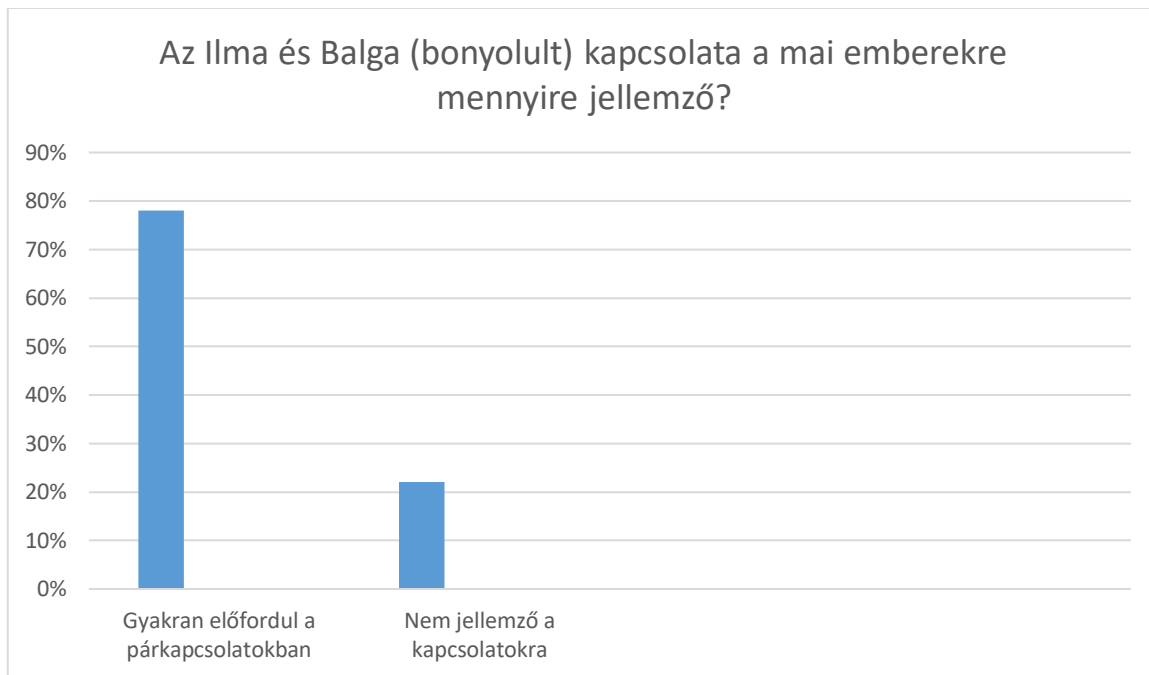
Hogyan tudnád Mirígyet, a mű egyik főszereplőjét jellemezni?

Körülbelül fele-fele arányban kaptunk válaszokat a kérdésre, de kiderült, hogy nem gyakorol hatást a tanulókra, amit ők az iskolában vezetett tanórán egyértelműen kijelentettek, illetve az adatközlők is egy negatív személynek gondolják, akivel egyértelműen nem tudnának azonosulni.

A következő kérdés Balga és Ilma kapcsolatára tért ki, amely az átlag kapcsolatokra jellemző kapcsolati minta.

A kérdést kifejezetten az internetes adatközlők kapták, mert a tanulók valószínűleg nincsenek tisztában és nem tapasztalták a párkapcsolatokban jellemző -esetleg- konfliktusokat.

A válaszok alapján, kijelenthetjük, hogy Balga és Ilma kapcsolata jellemző a mai párkapcsolatokra. A kérdés fontos, és elgondolkodtató. De ha belegondolunk, a Csongor kapcsolata sem egyszerűbb Tündével, hiszen nem zökkenőmentes az ők kalandjuk sem, csupán más irányban van felénk, olvasók felé mindez megvilágítva a szerzőtől. Továbbá minden embernek joga van eldönteni milyen kapcsolatban, házasságban szeretne élni, és hogyan tervez közös életet, illetve mit tesz azért, hogy másképp működjön.

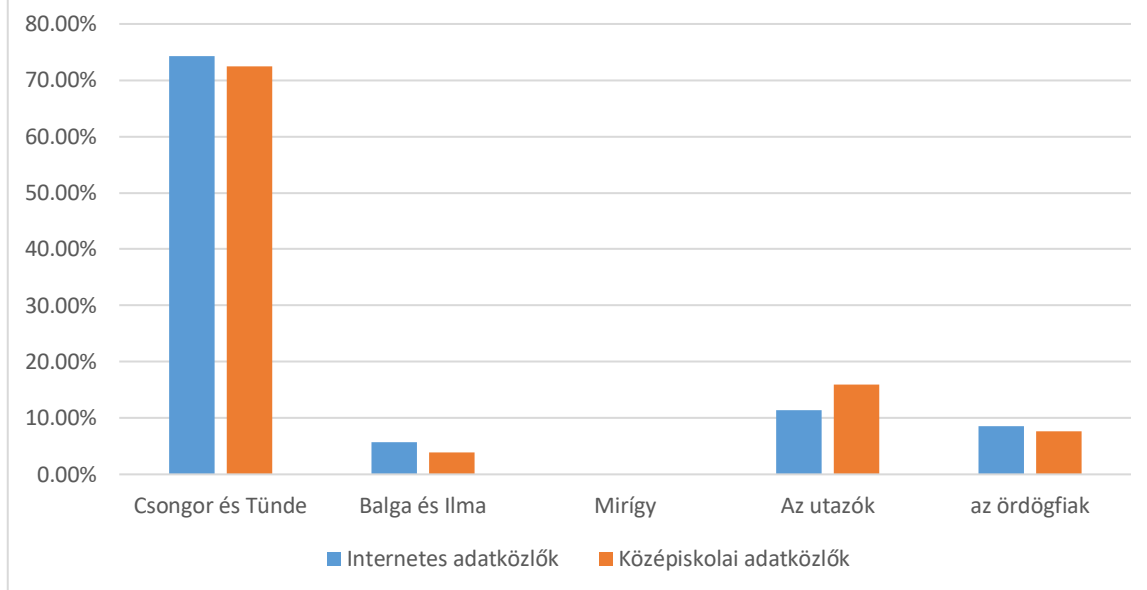
Az említett adatközlők mellett megkérdeztük a pedagógusokat is. Arra voltunk kíváncsiak, hogy csupán a mű cselekményét, a szereplők közötti viszonyt és jellemzést adják át az irodalom órán, vagy a vizsgált mű értelmezésére fektetik a hangsúlyt.

Túlnyomórészt a pedagógus adatközlők nagyrésze kizárólag a mű cselekményére fekteti a hangsúlyt a mű közvetítésekor, amivel az internetes adatközlők túlnyomórésze is egyetért. Így levonva a következtetést, sajnos nem tanítják, vagyis nem gyakori, hogy az igazi értéke szerint.

A következő kérdésben arra voltunk kíváncsiak, hogy az adatközlők és válaszolók mely szereplő értékrendjével tudnak azonosulni.

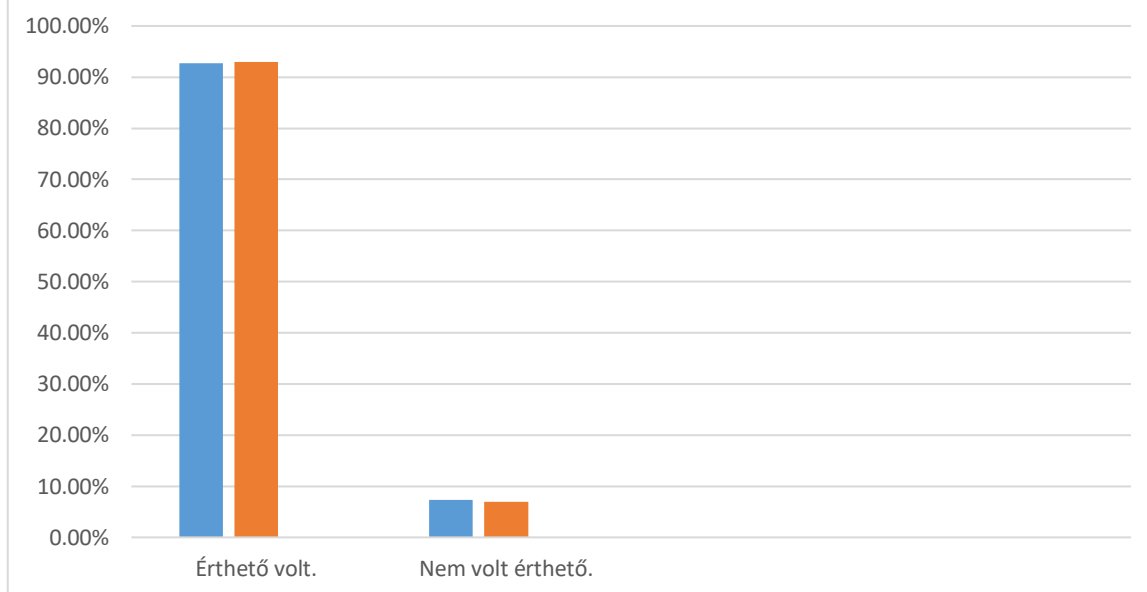
Melyik szereplő értékrendjével tudsz azonosulni?

Az adatközlők és válaszolók válaszadásában e kérdés kapcsán is következetlenséggel találkozunk, hiszen míg az 5. kérdésünkre a pénzt és gazdagságot választották, ebben a kérdésben azt állítják, hogy Csongor és Tünde értékrendjével tudnak azonosulni, akiknek pedig a szeretet a legfontosabb. Balga és Ilma is kapott voksot, érdekes lenne megtudni a döntés okát.

Utolsó kérdésben megkérdeztük mennyire volt érthető a mű.

Mennyire volt számodra érthető a mű?

Nagyrészt megértette minden válaszoló, bár itt is akad kivétel. Sok esetben a válaszok következetlensége arra enged utalni, hogy az adatközlők nagy része valószínűsíthető állításban nem volt őszinte. A kérdőíves felmérésünk és a középiskola 8. osztályában megtartott tanóra rávilágított arra, hogy valóban fontos egy mű értő befogadása és a mű értékelemző közvetítése és nem csupán a tartalmának ismertetése. Az internetes adatközlők és a középiskolai adatközlők, valamint a pedagógusok válaszainak következetlenségéből arra is következtethetünk, hogy az állítással szemben nem beszélhetünk a mű ismeretéről. Ez is jól bizonyítja, hogy akkor tudunk hiteles, helytálló válaszokat adni és megfelelő értékrendet követni, ha valóban a mű olvasói és ezáltal befogadói lettünk.

3.4. ÓRATERVEZET

Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című mesedramájának levezetése a Szernyei Gimnázium a 8. osztályban történt. Az osztály a tanóra folyamán 3 fiú és 4 lány tanuló személyében történt, amire a tanterv 4 tanórát adott.

Az iskolai tanterv követelményei változóak lehetnek országtól és a tantervtől függően. A művet többféle formában is tanítják az iskolákban, lehet olvasmányként, színdarabként, vagy akár a két forma kombinációjában is.

Az általános követelmények közé tartozik az értelmező olvasás, a szöveg megértése, a szerkezeti elemzés és a szereplők jellemzése, valamint a mű megfelelő történelmi, társadalmi és kulturális kontextusának ismerete. Emellett a tanulóknak meg kell érteniük a mű értékeit és üzenetét, és képesnek kell lenniük azok érvényesítésére is.

Óratervezet

Magyar irodalom

8. osztály

Téma: Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde. 5. felvonás. Összegzés.

Oktatási cél: megismertetni a tanulókat Vörösmarty drámai költeményével, mesejátékával, Csongor és Tündével.

Nevelési cél: Helyes értékrendre való nevelés, kifejező beszéd erősítése, a magyar irodalom iránti tiszteletre történő nevelés, a mű értékrendjének átadása, befogadtatása.

Fejlesztési cél: A kifejező olvasás gyakorlása, a mű értelmezése. A nehezebben olvasó tanulók felzárkóztatása.

Szemléltetés: tankönyv, Vörösmarty portré, Csongor és Tünde színházkép.

Óra típusa: vegyes

Felhasznált szakirodalom: Debreceni Anikó: Integrált irodalom (magyar és világirodalom). Tankönyv az általános oktatási rendszerű tanintézetek 8. osztálya számára, Lviv – 2018. [12, 96-98 o.]

Idő	Az óra menete	Módszeres eljárások/Megjegyzések
2 perc	<p style="text-align: center;">Szervezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jó napot kívánok! - Kérem az ügyeletes tanulót, jelentse a hiányzást. - Vegyük elő a magyar irodalom könyvet és füzetet. 	<p>Meghallgatom az ügyeletes tanuló jelentését az osztály létszámát és előkészületét illetően. <u>Ezzel párhuzamban jelzem a nagynaplóban a hiányzókat</u></p>
5 perc	<p style="text-align: center;">Számonkérés</p> <ol style="list-style-type: none"> I. kérdés az osztályhoz : Miről tanultunk múlt órán? II. kérdés egy tanulóhoz: Mit tudunk Vörösmarty Mihály életéről? III. kérdés : Miért fontos év az 1836-37 a költő életében? IV. Mit tudunk a szózatról? V. Jelentkezzen az a tanuló, aki el szeretné mondani! VI. Melyik művei tették országszerte híressé? VII. Miről szólt a Csongor és Tünde 1. felvonása? VIII. Miről szólt a 2. felvonása? IX. Miről szólt a 3. felvonása? X. Miről szólt a 4. felvonása? 	<p>Az első kérdést az osztályhoz intézem. Kihívom az első felelőt a naplójával és a füzetével együtt a táblához és ezzel párhuzamosan ügyelek a tanuló testtartására, valamint az osztály magatartására is. Értékelem a tanuló feleletét és beírom a megfelelő érdemjegyet a kis- és nagynaplóba.</p>
15perc	<p style="text-align: center;">Az új anyag átadása</p> <p>Előkészítés Az előző órákon Vörösmarty Mihály munkásságával és az általa írt Szózáttal ismerkedtünk meg, aztán olvastuk a szinte</p>	Tanár

	<p>Európaszerte ismert költeményét, a Csongor és Tündét. De mint tudjuk, ez több felvonásból áll, és minden része egyrecsak érdekesebb számunkra.</p> <p>Motiváció Nem csak a Szózat miatt fontos megismerkednünk Vörösmartyval, hanem a Csongor és Tünde című műve miatt is. A művet nem egyben, hanem részletekben tanultuk óráról órára, ma pedig elérkeztünk az ötödik felvonás végére. A mai órán meg fogjuk látni mekkora érték is rejlik a műben, és milyen változást hozott életünkben.</p> <p>Célkitűzés:</p> <p>A mai alkalommal elsajátítjuk egyik legnagyobb költőnk leghíresebb költeményének ötödik felvonásának utolsó versszakait. El fogjuk olvasni, majd röviden elemezni fogjuk a mű cselekményét.</p> <p>Mint már tudjuk, Vörösmarty Mihály (1800. december 1. – 1855. november 19.) magyar költő, író, ügyvéd, táblabíró, a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság rendes tagja, a magyar romantika egyik legnagyobb alakja. Szegény kismemesi családba született egy Velencei-tó környéki faluban, Pusztanyéken.</p> <p>Fontos dátum az életében az 1841, hisz akkor ismerkedett meg a tőle 25 évvel fiatalabb hitvesével, Csajághy Laurával. Neki</p>	<p>Az óra témáját a táblára írom (<u>megjegyzés</u>: a pedagógus a táblánál nem úgy áll meg, ahogy akar, hanem kicsit jobbra dőlve, jobb kézből ír, hogy a tanulók követni tudják és ne sérüljön az összpontosításuk).</p> <p>A fontosabb dolgokat felírom a táblára.</p> <p>Felírom az életútjából származó események legfontosabb mozzanatait</p>
--	--	---

	<p>köszönhetően írta meg Vörösmarty 1843-ban a <i>Merengőhöz</i> című versét.</p> <p>És a Csongor és Tünde műben is közrejátszott a szerelem.</p> <p>Töprengő, kételkedő alkat, de „<i>a benne égő tett- és haladásvágy akkor is áttöri végül e tragikus történelemszemlélet burkát, amikor minden érték megkérdőjelezésével, vagy éppen pusztulásával kell szembenéznie</i>”. - mondtra róla Fenyő István.</p>	
40 perc	<p style="text-align: center;">Begyakorlás</p> <p>A Csongor és Tünde című költemény begyakorlása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Írjuk be a füzetbe a mai dátumot. Alá középre pedig a témát, ami a táblán is látható. Nagybetűvel kezdjük. - Most elolvasom a mai órán tanulni kívánt ötödik felvonásnak versszakait. Ha valamelyik szó nem érthető, írjátok fel a füzetetekbe, és végül megbeszéljük. - Érthető volt számotokra? - Mely szavak nem voltak érthetőek? - Összefoglalom nektek a rész tartalmát, aztán elolvassuk együtt padsoronként. - A megkötözött Csongor zenét hall és Tündéről álmodozva elalszik. Tünde, Ilma és Balga érkezik. Ilma visszatér a földre feleségnek. Csongor arra ébred, hogy tündérpalota emelkedik a kertben , amelyből a lefátyolozott Tünde lép ki , hat kísérőjével. A leány kétféle 	Előbb a tanár kezdi bemutató olvasással, majd a gyerekek folytatják.

	<p>lehetőséget kínál : a szerelmi bujdosás helyett (amit már átszenvedett) Csongor az itteni életet választja , mire Tünde felfedi kilétét. A fáról elkezd hullani az aranyalma, távolról zene szól.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kezdjük az olvasást közösen, aztán megbeszéljük miről szólt az egész mű. - Ügyesek vagytok! - Ki emlékszik ki mondta a következő sorokat? : <i>S most, aranyfa, jőj velem, Ifjuságnak drága fája, Tán lehull a kor homálya, Almádat ha ízlelem. Asszonyod már nem keres, Mert búvában epedezve, Nincs e tájhoz többé kedve; Megcsalám, és odavesz. – Áslak, áslak, addig áslak Körmeimmel, míg kivájlak.</i> - És ezeket a sorokat? : <i>Minden országot bejártam, Minden messze tartományt, S aki álmaimban él, A dicsőt, az égi szépet</i> - És ezek ki szájából származnak? : <i>Semmi földön nem találtam. Mily puhák szép karjaid, Mint a szép fehér szalonna, Kedves, édes oldalborda. És ez a fürt - oh, öllelek.</i> - Most két csapatra oszlunk. Lányok és fiúk csapatára, és versenyzünk egymás ellen. Meglátjuk ki figyelt jobban az előző órákon! 	
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Egy kvízzel készültem nektek. Az lesz a feladat, hogy minél hamarabb ki kell választanotok a helyes választ a feltett kérdésekre. - Lányok: Mi a Csongor és Tünde műfaja? <ul style="list-style-type: none"> a) <i>Drámai költemény</i> b) <i>komédia</i> c) <i>novella</i> - Fiúk: Miről szól, mi a téma? <ul style="list-style-type: none"> a) <i>Hazaszeretetről és helytállásról.</i> b) <i>Mi az emberi élet értelme, hol találjuk meg a boldogságot</i> c) <i>A vár diadalmas megvédése a törököktől.</i> - Lányok: Mi jellemző Csongorra? <ul style="list-style-type: none"> a) <i>gonosz, gyáva.</i> b) <i>lusta, várja, hogy szerelme megérkezzen.</i> c) <i>hősies, tettekéss szerelméért.</i> - Fiúk: Mi jellemző Tündére? <ul style="list-style-type: none"> a) <i>szerelmes, a tündér, aki az örök életről is képes lemondani.</i> b) <i>elégedetlen.</i> c) <i>szívtelen.</i> - Lányok: Mi jellemző Mirígyre? <ul style="list-style-type: none"> a) <i>pozitív, kedves , szerethető szereplő.</i> b) <i>gonosz, rosszindulatú, hazudós.</i> c) <i>vicces, szarkasztikus szereplő.</i> - Fiúk: Mi jellemző Balga és Ilma kapcsolatára? <ul style="list-style-type: none"> a) <i>bonyolult, nem zökkenőmentes a kapcsolatuk.</i> 	
--	--	--

	<p><i>b) csak baráti kapcsolatban vannak.</i></p> <p><i>c) boldog, problémamentes házasságban élnek.</i></p> <p>- Lányok: Hol teljesülhet be a szerelem?</p> <p><i>a) Tündérorszámban.</i></p> <p><i>b) a Földön.</i></p> <p><i>c) nem teljesülhet be.</i></p> <p>- Fiúk: Mi a Kalmár számára az érték?</p> <p><i>a) pénz.</i></p> <p><i>b) hatalom.</i></p> <p><i>c) tudás.</i></p> <p>- Lányok: Mi a fejedelem számára az érték?</p> <p><i>a) pénz.</i></p> <p><i>b) hatalom.</i></p> <p><i>c) tudás.</i></p> <p>- Fiúk: Mi a tudós számára az érték?</p> <p><i>a) pénz.</i></p> <p><i>b) hatalom.</i></p> <p><i>c) tudás.</i></p> <p>- Lányok: Sorolj fel 3 égi szereplőt.</p> <p>- Fiúk: Sorolj fel 3 földi szereplőt.</p> <p>- Ügyesek vagytok! Mindkét csapat igyekezett, odafigyelt!</p> <p>- A műben előfordul a tér, idő és a hármas út, de a fogalma nincs kifejtve.</p> <p>Csongor útra kelése azt jelképezi, hogy a térben keresi a boldogságot, a kiteljesedést. A kiindulópont a kert a virágzó fával – a végpont az elvadult</p>	
--	--	--

	<p>kert. Önmagába visszatérő útról van tehát szó, jelezve azt, hogy az emberi boldogság és kiteljesedés nem a tér függvénye.</p> <p>A főhős az időben is keresi a boldogságot. A történet estétől éjfélig, a sötétedéstől a sötétedésig tart. A körkörösség, az önmagába visszatérés ismét jelzi, hogy a boldogság nem a múltó idő függvénye.</p> <p>A hármas út a polgári világ háromféle kiteljesedési lehetőségét mutatja fel. A dráma során három allegorikus alakkal találkozunk, akik a mű elején és végén jelennek meg egyszer.</p> <p>A KALMÁR a polgári világ haszonelvűségét, a pénz mindenhatóságát, a telhetetlenséget szimbolizálja (a pénz jelképe).</p> <p>A FEJEDELEM a Napóleon-kultusz jelképe, a világot leigázni akaró emberi erőt példázza (a hatalom jelképe).</p> <p>A TUDÓS az ész mindenhatóságába vetett hit kifejezője, mindent tudni szeretne, de gőgös vágya csak illúzió (a felvilágosodás racionalistája)</p> <p>- Szerintetek mi a legfontosabb az életben? Tanulók válaszai: <i>„Hogy a családom egészséges legyen”</i> <i>„Hogy béke legyen”</i></p>	
--	--	--

	<p><i>„Szerintem a szeretet mindennél fontosabb”</i> <i>„Hogy a szüleim boldogok legyenek”</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mit gondoltok az Utazók számára legfontosabb dolgokról, a pénzről, hatalomról, tudásról? Számotokra is ez a legfontosabb? Tanulók válaszai: <i>„Szerintem nem ezek az igazi kincsek, hanem azok, amik a szívünkben vannak”</i> <i>„Lehet pénz, ha nincs béke”</i> <i>„Láthatjuk az országban mit is ér a hatalom”</i> - Melyik szereplővel tudnátok azonosulni? <i>(a legtöbb választ természetesen Csongor és Tünde kapta)</i> - Mit gondoltok Mirígyról? Ma találkozunk hozzá hasonló emberekkel? <i>(sok tanuló tapasztal a környezetében hozzá hasonló gonosz embert)</i> - A műből megtanulhattuk, hogy az igazi érték nem mulandó, nem kézzelfogható. Megtanultuk, hogy szeretni és szeretve lenni a legnagyobb boldogság az életben úgy szerelem, mint család iránt, akikkel szemben tisztelettel kell lennünk, hisz nekik köszönhetünk mindent, amink van. 	
--	--	--

42perc	<p style="text-align: center;">Házi feladat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Összefoglalni és leírni röviden a mű tanulságát, és hogy mit tanultunk belőle, amit a saját életünkben is fel tudunk majd használni. 2. Elolvasni a 101-102 oldalon található jellemzést a szereplőkről. 	Közben nézem, hogy mindenki beírja pontosan, mivel nincs két egyforma tanuló és valaki pontatlanul, hibásan írhatja be
45 perc	<p style="text-align: center;">Összefoglalás</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Miről tanultunk a mai órán? 2. Mi az életünk legfontosabb értéke? 	A gyengébb tanulókra, valamint a rendbontókra ekkor kifejezetten odafigyelek

Készítette: Sütő Violetta

Tisztáznunk kell, hogy a művet a tanulók már tanulták. Az óra folyamán a mesedráma értékhordozó szerepére hívtam fel a figyelmet. A tanulók közül elmondásuk szerint mindenki elolvasta a művet az aktuális időben, és megértették a tényleges értékét az irodalomtanár segítségével.

A tanóra folyamán megismételtük a művet, és a tanulók az óratervezetben feltett kérdésekre pozitívan és helyesen válaszoltak. A szereplők voltak az egyik központi témában, akik jellemzésében otthonosan mozogtak a tanulók, akiknek természetesen az értékrendjüket is részletesen átvettük.

Levonhatjuk a következtetést, hogy a Csongor és Tünde című mű alkalmas a helyes értékrendre való nevelésre a közoktatásban.

BEFEJEZÉS

Következtetések levonása.

*Nagyobb csodát nem tudok elképzelni,
mint hogy a fehér papíron a fekete betűk megelevenednek.
Megindul a fejében a képzeletmozi. Az olvasás a legfontosabb.
(Csukás István)*

A baccalaureusi munkám címe: Értéktudatra való nevelés a középiskolában Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című mesedramája alapján.

A kutatás célja, hogy felmérjük, ennek az irodalmi alkotásnak van-e értéktudat nevelő hatása a középiskolában a 8. osztályos tanulókra.

Az általunk elvégzett nem reprezentatív kérdőív és a Szernyei Gimnáziumban vezetett tanóra alapján elmondhatjuk, hogy a tanulók megismerkedtek Vörösmarty Mihály életrajzával, pályájával.

A mű befogadása, értelmezése és a benne rejlő értékrenddel való azonosulás néhol nehézséget okozott, viszont miután különóra keretein belül részletesen elemeztük az alkotást, a tanulók véleménye a mesedramával kapcsolatban változott. Mégpedig:

A lányok elmondták, hogy a Tünde történetbeli szerepe kifejezetten tetszett nekik, és ezáltal megtanulták, hogy sokszor másképp, kedvesebben, szeretetteljesebben kell viselkedniük, úgy, mint Tünde teszi, és küzdeni kell a számunkra fontos emberekért.

A fiúk a Csongor példáját említették, hogy igenis, mint férfi harcolni kell egy nőért, hiszen néha rögs utat kell bejárunk azért, hogy munkánk gyümölcsöt teremjen.

Köztudott, hogy a Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című műve az egyik legismertebb magyar romantikus dráma, amelynek fontos témája a szeretet és az emberi értékek. A mű értékeivel való foglalkozás és a középiskolában való tanítása számos előnnyel járt a diákok számára.

Az értéktudatra való nevelés általánosságban is kiemelkedő jelentőséggel bír az oktatásban, hiszen segít a diákoknak megérteni és értékelni az emberi értékeket, illetve fejleszti az erkölcsi gondolkodást és a jó döntéshozatalt. Vörösmarty műve, különösen alkalmas erre, mivel gazdag erkölcsi dilemmákat és etikai kérdéseket vetett fel, amelyeket a diákok megvitattak és analizáltak.

A műben megjelenik a szeretet és az emberi kapcsolatok fontossága, valamint a hűség és az áldozathozatal értéke. A középiskolás diákok számára ezek az értékek különösen relevánsak, mivel életük ezen szakaszában kezdik felfedezni és formálni a saját érzelmi és társas kapcsolataikat. A Csongor és Tünde című mű által megismertetett eszmék segíthetnek nekik abban, hogy megtanulják értékelni az őszinte és mély érzelmi kötelékeket.

A műben felvetett erkölcsi dilemmák és etikai kérdések segíthetnek a diákoknak fejleszteni a helyes döntéshozatal képességét. A karakterek közötti konfliktusok és azok lehetséges következményei elgondolkodtathatják a diákokat arról, hogyan értékelik saját cselekedeteiket és hogyan hatnak ezek másokra. Ez a tudatosság hozzájárulhat ahhoz, hogy felelősségteljes és etikus döntéseket hozzanak mindennapi életük során.

Írásaimat véleményükkel támogatták, ugyanis kinyilvánításukkal közölték a szerintük igazán fontos értékeket, és egyben azokat is, amik számukra mellékesek. Elmondták, hogy az érzéseket, érzelmeket néha már egyszerűen csak emojikkal fejezik ki, hisz úgy „könnyebben átadható” - ami számomra megdöbbentő volt.

Összességében megállapítható, hogy a Csongor és Tünde című mesedráma a megfelelő értékelemző módszer alkalmazásával megfelel a helyes értékrendre való nevelésre.

Megírásához a témához kapcsolódó szakirodalmat tanulmányoztam.

Gondolataimat és állásaimat Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde című művének idézeteiből illetve a középiskolás tanulók véleményeikből támasztom alá.

Egyedül nem érheted el a kiválóságot, és pont.

A siker közös folyamat.

(Lewis Howes)

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE.

1. Albert Sándor. Didaktika. – Dunaszerdahely: Lilium Aurum Kiadó, 2005.
2. Allport, G. W. Az előítélet. Ford. Csepeli György. – Budapest: Gondolat Könyvkiadó, 1999. – 56. o.
3. Babits Mihály. A férfi Vörösmarty. – Budapest: Athenaeum kiadó, 1938.
4. Bábosik I. A konstruktív életvezetés pedagógiája és iskolája. – Budapest: Eötvös József Kiadó, 2020.
5. Bábosik I. A nevelés érték közvetítés és értékteremtés – Budapest: Eötvös József Kiadó. 2019. 86-88. o.
6. Bábosik I. Az iskola nevelési hatékonyságának mutatói. Új Pedagógiai Szemle, 2000. – 50.o.
7. Bábosik I. Neveléstudomány. – Budapest: Osiris Kiadó, 2004. – 12.o.
8. Bábosik, Z. Az 1945 utáni magyar nevelésfilozófia képviselői. – Budapest: Gabbiano Print Kft. 2019.
9. Bajomi Iván. Mit lehetne tenni a legelesettebbek oktatásáért? // 51. évf. 10. sz. / 200. – 34.o.
10. Ballér, E. Tantervemélet és tantervi reform. – Budapest: Tankönyvkiadó, 1978. –115. o.
11. Báthory, Z. (1976). Feladatlapok szerkesztése, adatok értékelése. – Budapest: Országos Oktatástechnikai Központ, 1975.
12. Debreceni Anikó. Integrált irodalom (magyar és világirodalom). Tankönyv az általános oktatási rendszerű tanintézetek 8. osztálya számára, Lviv – 2018, – 96-98 o.
13. Dewey, J. Az iskola és a társadalom. – Budapest: LAMPEL R. Könyvkiadó, 1912.
14. Diós I. Szerzet, szerzetes intézmény. Magyar KatolikusLexikon. – Budapest, Szent István Társulat, 2008. 234. o.
15. Dr. Bábosik István. A nevelés folyamata és módszerei ' összes példány. – Budapest Leopárd Könyvkiadó Kft. 1994.
16. Drobnyickij O. G. A szellemi értékek világa. – Budapest: Kossuth Kiadó. 1970.
17. Értéktudat, értékorientáció az iskolában.// Iskolakultúra 2007/2.
18. Falus Iván. A pedagógia és a pedagógusok. – Budapest: Akadémiai Kiadó, 1989.
19. Falus Iván. Didaktika. – Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003.
20. Falus Iván. Oktatócsomagok készítése és értékelés. – Budapest: Orsz. Oktatástechnikai Központ, 1977.
21. Fried István. „S a ki álmaimban él...”: Részlet a Csongor és Tünde elemzéséből, = Álmodónk, Vörösmarty.
22. Fried István. Három ellenző világban, Tiszatáj 1980/1.
23. Gáspár, L. Neveléstudomány. – Budapest: OKKER Kiadó, 1977.
24. Giddens, A. Szociológia. – Budapest: Osiris Kiadó, 1995. – 465. o.
25. Gyulai Pál. Vörösmarty életrajza.– Budapest : Neumann Kht., 2003. – 18. o.
26. Heller Ágnes: Hipotézis egy marxista értékelmélet kidolgozásához.// Magyar Filozófiai Szemle, 1970. 5. sz.
27. Horváth, A. Elméletek a nevelésről. // OKKER Oktatási Iroda, 1998.
28. Horváth, A. Érték és alaptanterv.// In.: Új pedagógiai szemle 6., 1991.
29. Katócz Erzsébet. Az értékrend, mint a tanulók viselkedését befolyásoló tényező. 2015
30. Kerékgyártó Imre. Önértékelés, értékrend és nevelés. In: Módszertani közlemények 16 // 3. pp. 1978. – 166-173.o.,
31. Kolb W. L. Az értékfogalom jelentőségének változása a mai szociológiai elméletben. – Budapest: Tankönyvkiadó,1966.
32. Kovácsné Duró Andrea PhD Egy értékpreferencia-vizsgálat talulságai. Miskolci Egyetem BTK Tanárképző Intézet
33. Kovátsné Német Mária. Egresits – Budapest. 153–154.o., 2002.
34. Kovátsné Német Mária. A projektoktatás jelentősége a tanárképzésben és a tanártovábbképzésben.//–Kecskemét,2004.
Kovátsné Német Mária: Fenntartható oktatás és projektpedagógia. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2006/10
35. Kovátsné Német Mária. Erdőpedagógia.// 2011/1-5. – Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1998.

36. Kozocska Sándor. A Csongor és Tünde szimbolizmusa. Irodalomtörténeti Közlemények // 51. évf. 4. füzet. 1941.
37. Loósz István. Csongor és Tünde. Egyet. Phil. Közlöny. 1882 – 115. o.
38. Loránd Ferenc. Értékek és generációk. – Budapest: Okker Kiadó, 2002.
39. LUKÁCS GYÖRGY: NOVALIS - Jegyzetek a romantikus életfilozófiáról - V.
40. M. Nádasi Mária. A projektoktatás.– Budapest: Gondolat Kiadói Kft., , 2003.
41. Magyar Bibliatársulat újfordítású Bibliája. A példabeszédek könyve 22. 1990.
42. Martinkó András. A földi menny eszméje Vörösmarty életművében. Teremtő idők, – Budapest: Szépirodalmi könyvkiadó, 1977.
43. Maszák Mihály. A magyar irodalmi romantika sajátosságai. Minta a szönyegen.A műértelmezés esélyei. – Budapest: Balassi, 1995.
44. Mohácsi Jenő. Jegyzetek Csongor és Tündéről.// Nyugat, 1937. 3. szám
45. Németh László. A sajkódi esték. – Budapest: Magvető Szépirodalmi kiadó, 1974. – 390-391. o.
46. Novalis: Heinrich von Ofterdingen, ford. Márton László
47. Orosz Ildikó. A magyar nyelvű oktatás esélyei Kárpátalján. – Nyomtatott kiadás: Ungvár ; Budapest : Intermix, 1995. –52. o.
48. Pálvölgyi F. Az erkölcsi nevelés új perspektívái – Budapest: L'Harmattan Kiadó, 2014.
49. Szabó László Tamás: Értékek az iskolában. // Heti válasz 2001/7
50. Szauder József. Csongor és Tünde, A romantika útján. Budapest: Szépirodalmi kiadó, 1961.
51. Szerb Antal A varázsló eltöri pálcáját. – Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017. –152. o., 254. o.
52. Szerb Antal: Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde. – Budapest: Osiris Kiadó.
53. Szontagh Pál. Érték, rend, értékrend az iskolában. // Iskolatúra 2007. – 153-154. o.
54. Szontagh Pál. Értéktudat, értékorientáció az iskolában. // Iskolatúra 2007.
55. Taxner Tóth Ernő. A Csongor és Tünde keletkezéstörténetéhez. Irodalomtörténeti Közlemények// 1994. 98. évf. 4. füzet . – Budapest, Argumentum Kiadó, 1993. 2011.
56. Taxner-Tóth Ernő. Rend, kételyek, nyugtalanság. A Csongor és Tünde kérdései. – Budapest, Argumentum Kiadó, 1993. 2011.
57. Toldy Ferenc. A magyar nemzeti irodalom története: A legrégebb időktől a jelen korig. Budapest: Szépirodalmi kiadó, 1987.
58. Váriné Szilágyi Iboya: Az ember, a világ és az értékek világa. – Budapest: Gondolat Könyvkiadó.1987. – 75. o.
59. Vörösmarty Mihály. Csongor és Tünde. – Budapest: Könyvbarátok szövetsége. 1930
60. Zentai Mária, Álmodó hármas útján. Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde = A magyar irodalom története. – Budapest: Gondolat könyvkiadó, 2007.
61. Zrinszky, L. Nevelélmélet. – Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 2002.
62. Zsolnai, J. Az érték közvetítő és képességfejlesztő pedagógia. –Budapest: Tárogató Kiadó, 1995.
63. <http://enciklopedia.fazekas.hu/irodalom/Romantika-magyar.htm>
64. http://real.mtak.hu/57225/1/EPA00011_iskolakultura_2007_02_125-128.pdf
65. <https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/az-irodalom-es-medialitas-viszonya-a-kozepiskolai-oktatasban> Hanisné Petró Valéria.
Az irodalom és medialitás viszonya a középiskolai oktatásban,
66. <https://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/08.04.html>
67. <https://mek.oszk.hu/02200/02228/html/03/257.html> A magyar irodalom története- A Csongor és Tünde
68. <https://okt.ektf.hu>
69. http://real.mtak.hu/60657/1/EPA00011_iskolakultura_2003_05_083-087.pdf
70. <https://docplayer.hu/118405-12-tudos-a-21-szazadrol.html>

РЕЗЮМЕ.

Темою нашої дипломної роботи є «Виховування ціннісного ставлення у закладах середньої освіти на основі драми Мігая Верешмарті «Чонгор і Тюнде». Для опрацювання теми використовувала потрібну літературу.

Перший розділ включає в себе особливості ціннісного виховування, поняття цінності та системи цінностей, процес їх виникнення та роль педагога у подоланні ціннісного ставлення.

Метою нашої роботи є вдале висвітлення літератури та опрацювання понять про дану тематику.

Цінність – це сукупність таких властивостей, які визначають відношення людини до суспільства, які є наявними у їхніх вчинках, діях, життєвих стратегіях.

Головною літературою в плані роботи вважається праця Імри Керекдярто «Самооцінка, ціннісність та виховання».

Ціннісність та властивість є важливими атрибутами для людини, вони мають велике значення у повсякденному житті, тому що заради них ми живемо та приймаємо рішення.

Вивчення та обізнаність цих властивостей є результатом довгого процесу, який включає в себе і школу, і суспільство, і оточення, які мають великий вплив на особистість людини. Особистість визначає суспільну сутність людини, пов'язану із засвоєнням різноманітного виробничого і духовного досвіду суспільства. Важливо, щоб дитина мала такі бази, на які може в подальшому житті «будувати» та постійно розвиватись.

Головною темою роботи є драма «Чонгор і Тюнде», вивчення її в закладах середньої освіти та виховування у дітей ціннісного ставлення.

Для більш точного опрацювання теми провела анкетування у соціальних мережах, результати якого висвітлені в другому розділі нашої роботи. Встановлені діаграми, проводилися опитування про надмірне використання соціальних мереж в повсякденному житті, написала конспект уроку до теми твору «Чонгор і Тюнде», яку використала під час проведення уроку угорської літератури в гімназії.

Для опрацювання цього розділу використала наступні літератури: Лоос Іштван «Чонгор і Тюнде», Козочко Шандор «Символізм Чонгор і Тюнде», Технер-Товт Ернест «Чистота, сумніви, занепокоєння. Питання у творі Чогор і Тюнде». У роботі використані також праці відомих вчених ХХІ ст, у якій виголошено думки 12-ох вчених про сьогодні, буття, та загалом, про світ.

На мою думку, драма «Чонгор і Тюнде» має вивчатися в закладах освіти як обов'язкова література, адже є багатосказаним не тільки для дітей, але й для дорослих.

RESUME.

The topic of the Baccalaureus thesis: Values education in secondary school based on Mihály Vörösmarty's fairy tale drama Csongor and Tünde. To write it, I studied the literature related to the topic.

The first chapter describes the characteristics of value-based education, the concept of value and value system. As well as the process of their formation and the important role of the teacher in this process. The aim of the work, at this point, is to explain and study the concepts in detail based on literature.

Values are a set of human qualities that determine one's relationship with society, which is manifested in one's behavior, activities and life strategies.

My main literary source in the outline: Imre Kerégyártó: Self-evaluation, values and education.

Values and qualities are important things in a person's life. They have a great impact on everyday life. Because we live and make decisions based on this.

The awareness and study of these qualities is the result of a long process involving school, society and the environment. All this affects the personality. Human characteristics define personality. In other words, both negative and positive effects affect people every day. It is important that the child has a foundation on which he can later build and develop. The school and the parents should pay attention to the possibilities and do their best.

The main topic was the fairy-tale drama Csongor and Tünde, and its teaching and passing on its values to the students.

Within the chapter, I prepared a questionnaire, through which I set up a diagram related to the work and the use of today's social networking sites, and I also prepared a lesson plan, which helped me in conducting the lesson.

In developing this chapter, I mainly used the following literature: "István Loósz: Csongor and Tünde." "Sándor Kozocska: The Symbolism of Csongor and Tünde." Ernő Taxner-Tóth: order, doubts, restlessness. The questions of Csongor and Tünde. ". But the scientists of the 21st century

also helped me, in which 12 scientists give their opinions on questions about our days, about our increasingly deteriorating world.

In my opinion, the work should be taught as compulsory reading, because it has a lot to say to students.

MELLÉKLET.

Előfizetési Jelentés

Sajátírtatók' barátságára, a' két előzől mind tárgya, mind közlésére nézve
köszönettel, mellyel az olvasó község része

Ily szöveg alatt:

CSONGOR ÉS TÜNDE

(Színjáték öt Felvonásban).

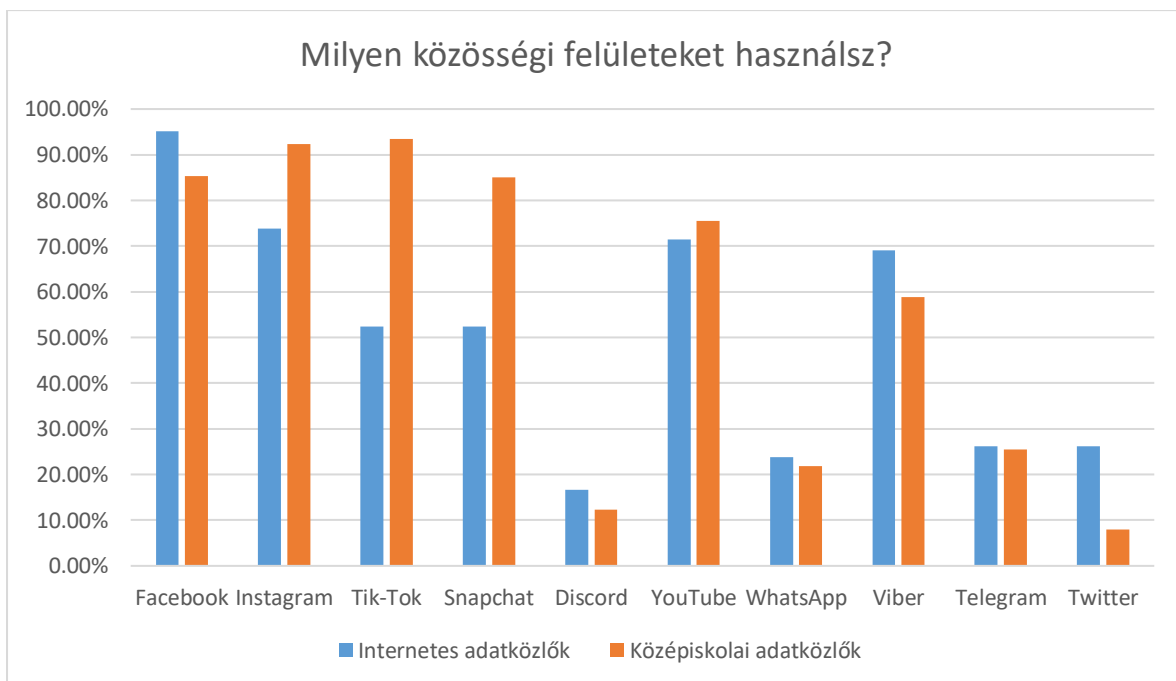
Műve a' költészetben ismeri Tünde Houdel van véve, sily vígjátékokkal, mellyeket
a' költés' lényegét szerint szövegekreket vagy szabályokká vétem. Vagy-ezre tro-
chaeus jambussal váltogatva; magyaráz. „A' Hódolatok”-ékes hasznos papíronon és la-
tálkák, mintegy 11 fejezt. Előfizetési ára költészetre papíronon 40 sz. pengő, velken
1 sz. 20 sz. pengő. — Kik a' munka' kiadását előfizetési argalis melléklet tart-
tatják, kéremek annak melly előzől beküldésére, hogy a' nyomtatás, mellyet egyélt
szemmel sem kárítlat, legálább 1. s. November' elején elküldésének.

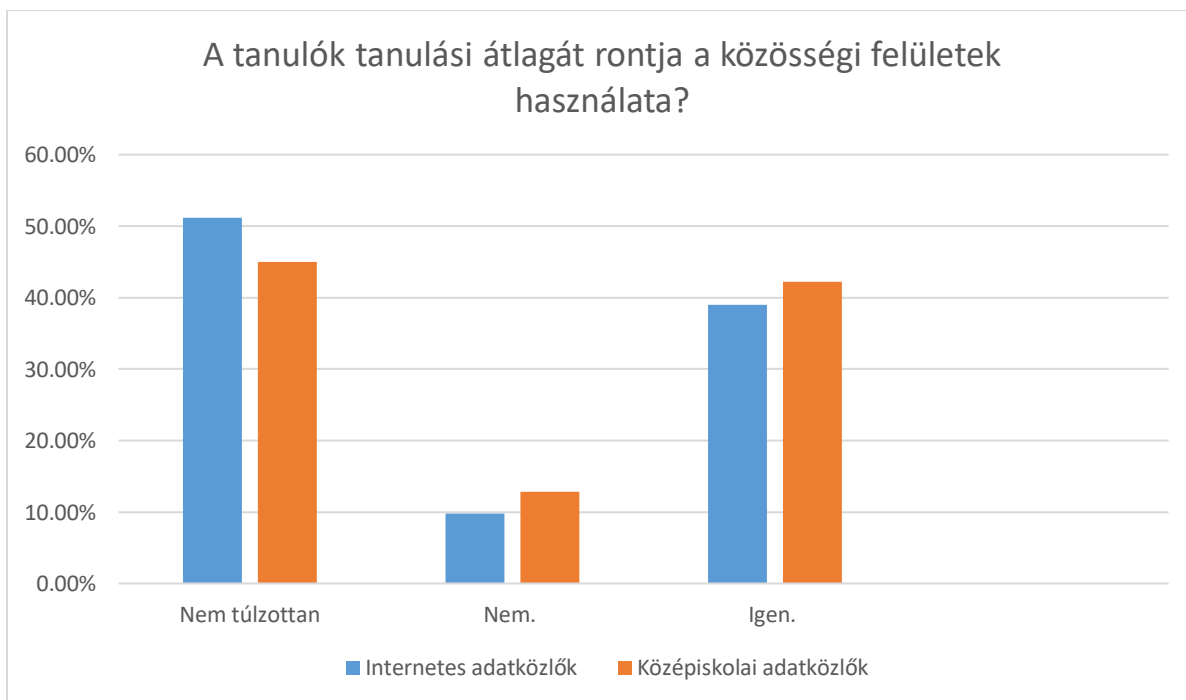
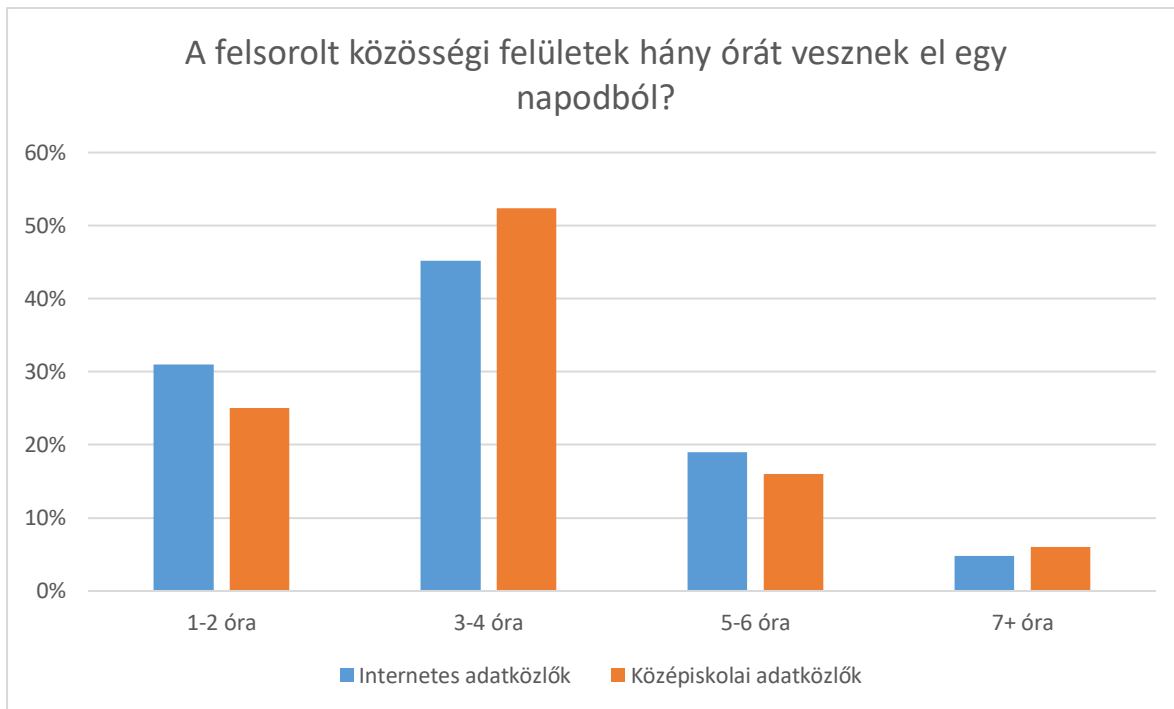
A' előfizetési elfogadására megkértem a' következő k. t. Urak:

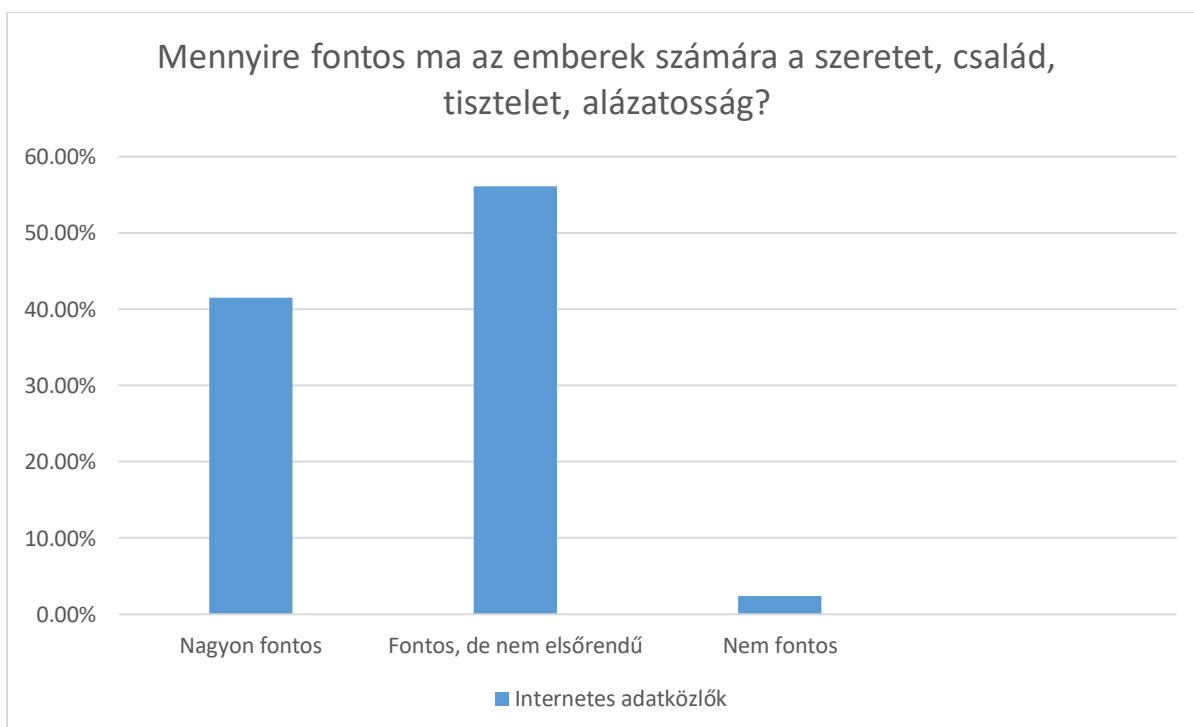
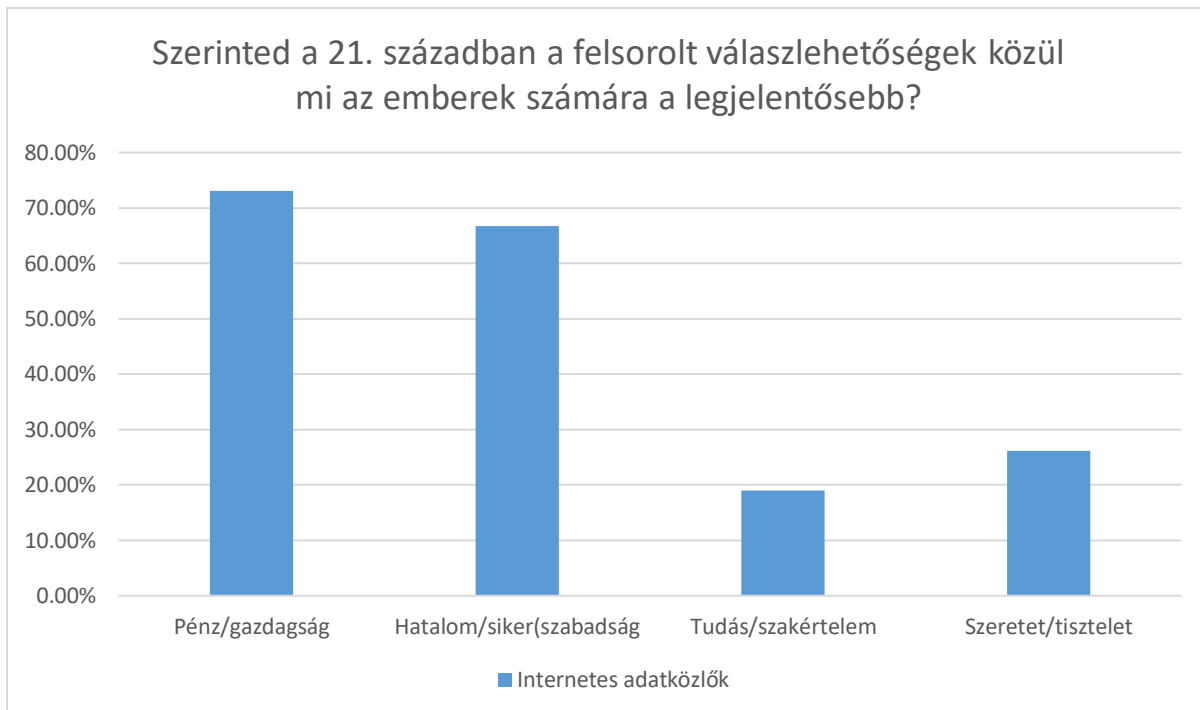
1844 V. évi. Ducha János de Földes Gábor, Tübbetők.
1844 V. évi. Alakó Radics János Tübbetők.
1844 V. évi. Harsányi János János, de Lohantayra Laka Sándor Tübbetők.
1844 V. évi. Ellinger István Könyvesbolti és tisz.
1844 V. évi. Gombos István Pöf.
1844 V. évi. Horvát János Szászok.
1844 V. évi. Eggenberger, Maribor és Málta Könyvesbolt.
1844 V. évi. Thall Antal János Úgyv.
1844 V. évi. Fyke Edmnd Alakóterők.
1844 V. évi. Földes János, János Pap Gábor Tübbetők, de Szász Könyvesbolt Gyms. Director.
1844 V. évi. Ellinger István Professor.
1844 V. évi. Harsányi János, de Szász Könyvesbolt, de Szász Könyvesbolt Gyms. Director.

Forrásmurty Miklós

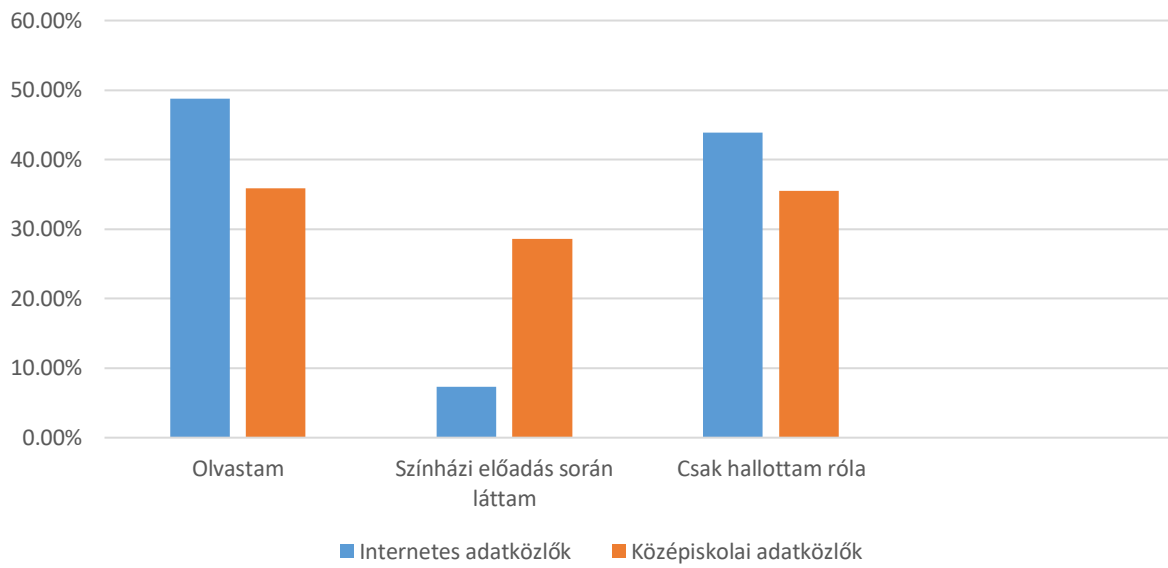

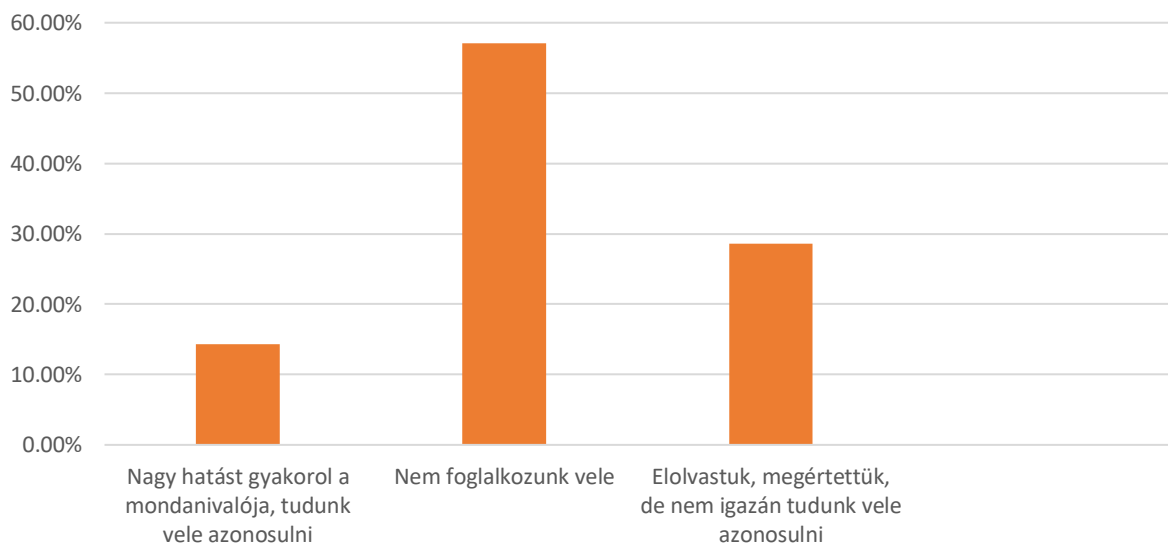

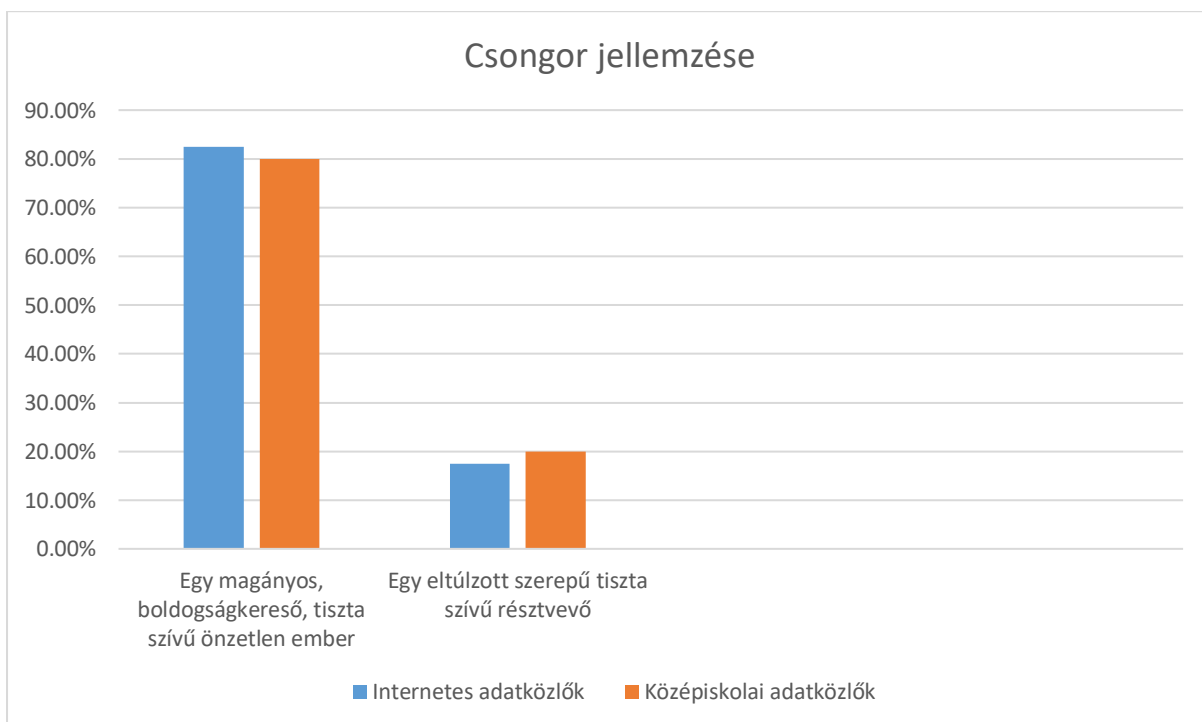
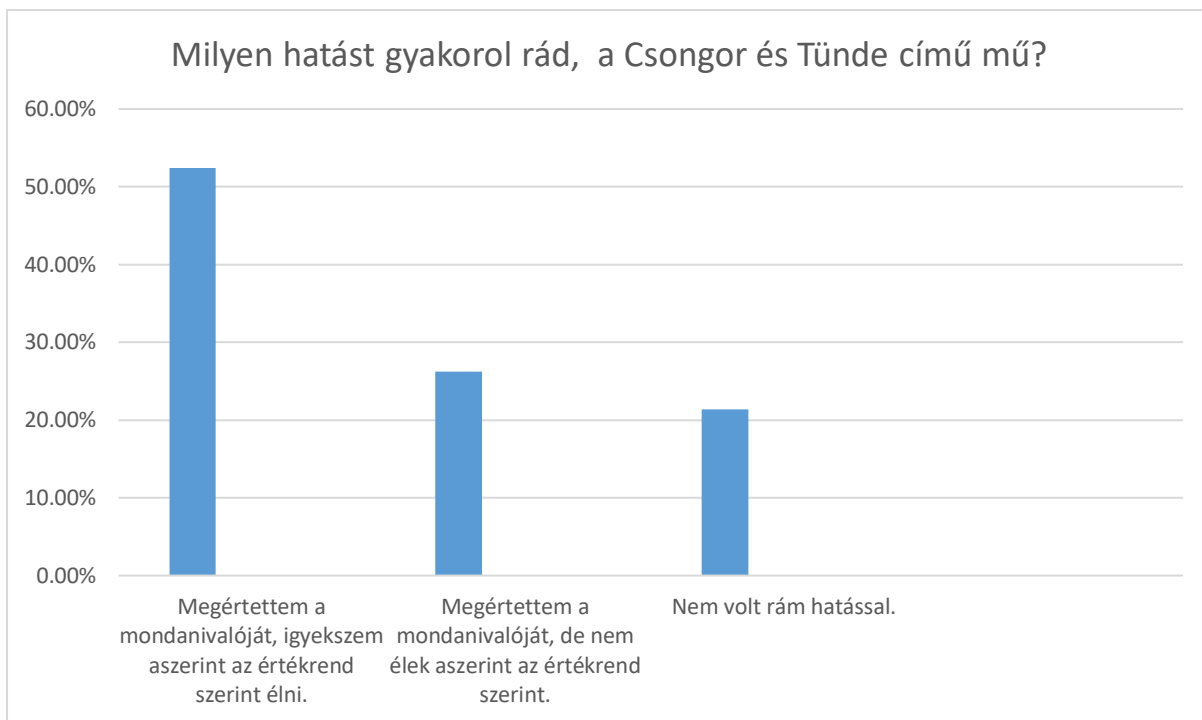

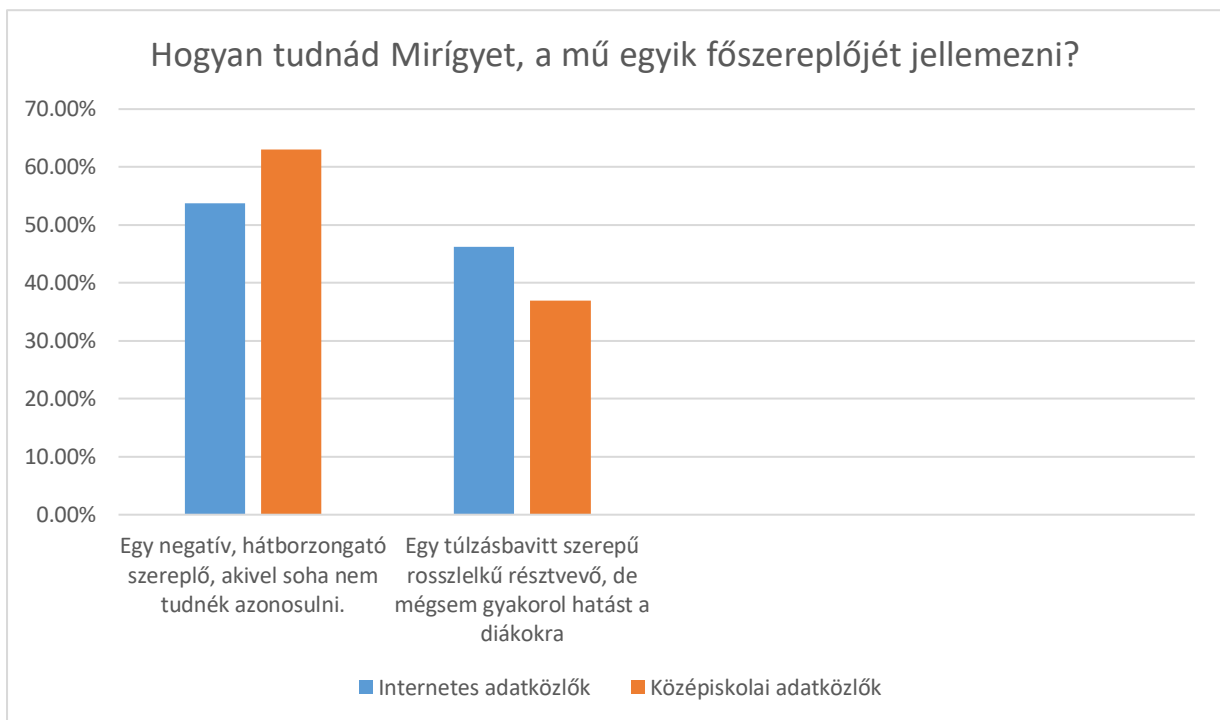
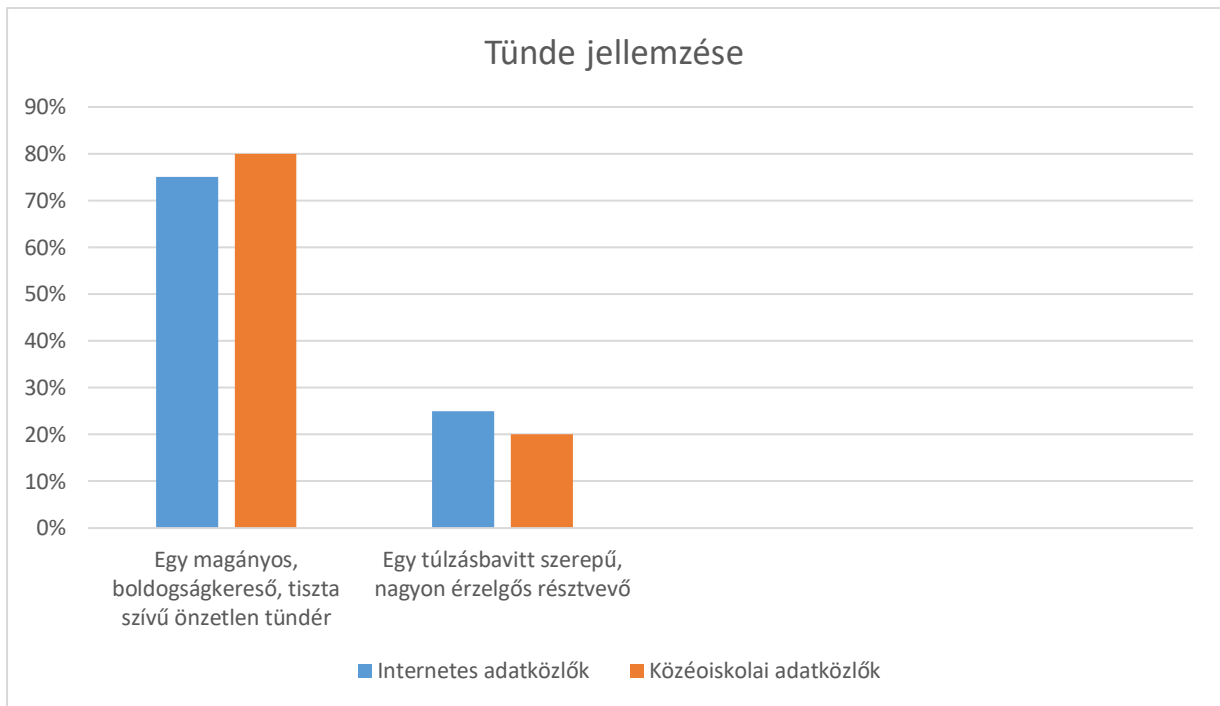
Olvastad, esetleg színházi előadás során láttad a Csongor és Tünde című mesedramát?

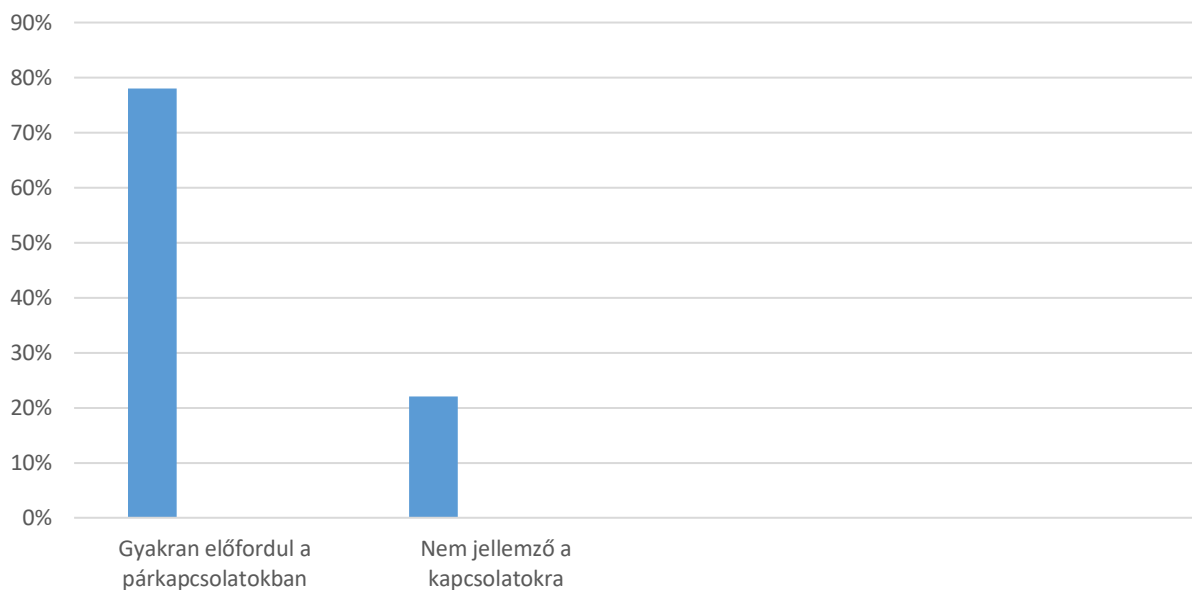
Szerinted milyen hatást gyakorol a Csongor és Tünde című műrátok, tanulókra?

Az Ilma és Balga (bonyolult) kapcsolata a mai emberekre mennyire jellemző?

Az iskolában a művet a tanárok az igazi érteleme szerint tanítják, vagy csak mint tananyagot?

